Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.
Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2

P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV. Celovec, petek, 18. november 1960 Štev. 47 (966)

Die Kärntner Slowenen

zur bisherigen Durchführungsgesetzgebung zum Art. 7 des Staatsvertrages

Anlässlich der Aussprache im Aussenministerium am 16. 11. 1960 haben die Vertreter der beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen dem Herrn Bundesminister für Auswärtige Angelegenheiten Dr. Bruno Kreisky nachstehende Stellungnahme überreicht.

Der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten haben die bisherige Durchführungsgesetzgebung zum Artikel 7 des Staatsvertrages 1955 einer gründlichen Prüfung unterzogen und stellen dazu fest:

Die bisherige Durchführungsgesetzgebung mit verschiedenen Teilgesetzen dient, wie die Erfahrung mit dem Minderheitenschulgesetz für Kärnten und dem Gerichtssprachengesetz für Kärnten zeigt, keineswegs den Interessen und dem Schutz der Rechte der slowenischen Minderheit in Kärnten, sondern schafft im Gegenteil mit jedem Gesetz weitere Schwierigkeiten und bewirkt nicht zuletzt eine immer unfreundlichere Atmosphäre zwischen dem Mehrheitsvolk und der Minderheit.

Wir sind daher der Meinung, dass nur durch eine generelle Regelung aller Minderheitenfragen mittels vollständiger Durchführung sämtlicher Bestimmungen des Art. 7 des Staatsvertrages, die — wie schon oft dargelegt — eine Ganzheit bilden, eine zufriedenstellende Lösung erreicht werden kann und den Verpflichtungen des Staatsvertrages entsprochen wird. Damit rücken wir keineswegs von unseren bisherigen Vorschlägen ab, sondern wünschen nur, dass der gesamte Fragenkomplex zur Gänze in einem der Lösung zugeführt wird.

Eine wie immer geartete Minderheitenfeststellung als Mittel für die Lösung und Regelung von Minderheitenfragen lehnen wir in diesem Zusammenhang grundsätzlich ab und führen hiezu unter anderem aus:

Die slowenische Minderheit in Kärnten und ihr Siedlungsgebiet waren beim Abschluss des Staatsvertrages sämtlichen Vertragsspartnern bekannt. Deshalb wurden beim Abschluss des Staatsvertrages auch keine Vorbehalte oder Bedingungen bezüglich des Vorhandenseins und des Siedlungsgebietes der Minderheit geltend gemacht. Da sich das Siedlungsgebiet der slowenischen Minderheit seit damals nicht geändert hat, kann auch heute die Erfüllung der übernommenen Verpflichtungen nicht von nachträglichen Bedingungen, wie etwa von einer Minderheitenfeststellung, abhängig gemacht werden.

Besondere in Kärnten vorherrschende Umstände, wie die soziale und wirtschaftliche Abhängigkeit der slowenischen Bevölkerung sowie der politische Druck, hervorgerufen durch die Hetzkampagne deutschnationaler Verbände und ihrer Helfer, insbesondere eines Teiles der Presse, die alle Personen, die den Mut haben, sich als Slowenen zu bekennen, in staatsbürgerlicher Hinsicht zu unzuverlässigen Elementen brandmarken, machen eine zweckdienliche Feststellung der Minderheit unmöglich.

Bezüglich des Verwaltungsamtssprachegesetzes verweisen wir auf unsere über den Herrn Landeshauptmann von Kärnten der Bundesregierung zugeleitete Stellungnahme vom 11. 10. 1960.

Im Hinblick auf die Ankündigung der Durchführung der die Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur im Lande Kärnten betreffenden Bestimmungen des Art. 7 § 3 des Staatsvertrages werden die beiden unterfertigten Organisationen der Bundesregierung in Kürze ein Verzeichnis der entsprechenden zweisprachigen Ortsbezeichnungen übermitteln.

Die slowenische Bevölkerung in Kärnten steht der bisherigen Praxis der Realisierung des Art. 7 des Staatsvertrages skeptisch gegenüber. Daher müsste durch eindeutige Taten zunächst eine Vertrauensbasis geschaffen werden.

Eine dieser Voraussetzungen wäre die sofortige Konstituierung der im Staatsvertrag vorgesehenen besonderen Abteilung der Schulaufsichtsbehörde für das Minderheitenschulwesen in Kärnten. Die Stellenbesetzung dieser wichtigen Schulbehörde müsste im Zusammenwirken mit der Minderheit erfolgen. Eine weitere Voraussetzung wäre die Bereitstellung von entsprechenden Räumlichkeiten für das Bundesrealgymnasium und Bundesgymnasium für Slowenen in Klagenfurt bis zum Beginn des neuen Schuljahres.

Na Dunaju razgovori o manjšinskih vprašanjih:

Kdaj bodo obljubam sledila tudi dejanja

V smislu obljube ministra dr. Kreiskega ob prevzemu zunanjega ministrstva je bil zadnjo sredo, dne 16. novembra 1960, na Dunaju spet rutinski razgovor o problematiki in reševanju člena 7 državne pogodbe. Pri razgovoru so bili navzoči zunanji minister dr. Kreisky, državni sekretar dr. Gschnitzer, poslanik dr. Wodak, generalni konzul Newole in dr. Liepova od zunanjega ministrstva, deželni glavar Wedenig ter deželna svetnika dr. Schleinzer in Rader kot predstavniki koroške deželne vlade ter predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in dr. Valentin Inzko kot zastopnika slovenske manjšine na Koroškem.

Predstavnika koroških Slovencev sta v začetku predala zunanjemu ministru dr. Kreiskemu kratko pismeno stališče obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev k dosedanjemu reševanju člena 7 državne pogodbe (tozadevno stališče objavljamo na drugem mestu v originalnem nemškem besedilu — op. ured.), nato pa se je razvila široka debata o izvajanju odnosno zadnjih pripravah za izvedbo posameznih določil člena 7 državne pogodbe in tozadevnih predlogov koroških Slovencev. Slovenska predstavnika sta k vsaki točki ponovno zavzela znano stališče koroških Slovencev. zlasti še k vprašanju tako imenovanega ugotavljanja manjšine.

Do konkretnih rezultatov tudi ta razgovor ni dovedel, pač pa je minister dr. Kreisky ponovil številne obljube, od katerih so nekatere tako daleč napredovale, da je računati z njihovo realizacijo v prihodnjem četrtletju.

Prepričljiva zmaga naprednih sil

pri državnozborskih volitvah na Danskem

Zadnjo sredo so na Danskem izvolili nove predstavnike za državni zbor. Volilna borba se je odvijala predvsem pod geslom za ali proti sedanjim socialnim pridobitvam v obliki ljudske penzije. Izid volitev pomeni prepričljivo zmago naprednih sil in predstavlja torej zaupnico odnosno potrditev dosedanje politike, ki jo je vodila vlada pod vodstvom socialdemokratov, politike, ki je zagotovila polno zaposlitev in jamčila blaginjo prebivalstva.

Najmočnejša stranka — socialdemokrati — je tudi pri teh volitvah dosegla lep uspeh. dobila je 1.024.039 glasov (to je za približno 90.000 več kot pri zadnjih volitvah leta 1957 in je hkrati kot prva danska stranka prekoračila milijonsko število glasov) in bo v novem državnem zboru zastopana s 76 predstavniki, medtem ko jih je doslej imela 70. Liberalna kmečka stranka je dobila 511.388 glasov in 38 mandatov (doslej jih je imela 45); konservativci so dobili 436.005 glasov in 32 mandatov (doslej 30); radikalna stranka 140.608 glasov in 11 mandatov, dočim prej niso bili zastopani v državnem zboru; nemška manjšina je obdržala svojega poslanca, čeprav je zgubila nekaj glasov; stranka reformistov je zgubila vseh 9 mandatov, kar velja tudi za komuniste, ki so doslej imeli 5 poslancev. Veliko presenečenje pa pomeni uspeh ljudskih socialistov Larsena, ki je bil zaradi „titoističnih tendenc" izključen iz KP in je zdaj njegova stranka dosegla 149.482 glasov ter 11 mandatov.

Kancler Raab napoveduje svoj odstop

Odkar je kanclerja Raaba pred dvemi leti zadela kap, je bilo že večkrat govora o njegovem odstopu s položaja predsednika vlade. Toda vzroki niso le v njegovem zdravstvenem stanju, marveč v še večji meri v notranjih razprtijah, ki se v ÖVP pojavljajo že dalj časa in ki so v zadnjih mesecih odnosno letih privedli že do različnih sprememb v vrstah najvišjih političnih in vladnih predstavnikov iz ÖVP-jevskih krogov.

Na zadnjem občnem zboru ÖVP je skupina Raabovih pristašev še enkrat odnesla vsaj delno zmago in je bil ing. Raab „razbremenjen" le kot predsednik stranke. Vendar je bilo že takrat očitno, da se tudi na položaju kanclerja ne bo več dolgo držal. Dejansko se vesti o njegovem odstopu v zadnjih tednih vedno bolj ponavljajo in je zadnjo nedeljo tudi kancler Raab sam povedal, da bo predsedstvo vlade izročil v „mlajše roke". Le o terminu napovedane spremembe vlada še negotovost, kakor tudi še ni gotovo, kdo bo postal novi kancler.

Koča Popovič bo obiskal tudi Italijo

Državni sekretar za zunanje zadeve FLR Jugoslavije Koča Popovič, ki trenutno biva na uradnem obisku v Avstriji, bo v dneh od 1. do 4. decembra uradno obiskal tudi Italijo, kamor ga je povabila italijanska vlada.

Alžirsko vprašanje spet pred OZN

Za začetek decembra je predvidena v Generalni skupščini OZN razprava o alžirskem vprašanju, ki je bilo že večkrat na dnevnem redu zasedanja Združenih narodov. Doslej je francoska delegacija na take obravnave vedno odgovorila s tem, da je demonstrativno zapustila zasedanje. Kako bo Francija reagirala tokrat, trenutno še ni mogoče povedati, vendar vse kaže, da se zdaj ne bo več mogla izogniti očitkom, ki jo gotovo čakajo. Alžirsko vprašanje se namreč vedno bolj razvija v mednaroden problem in so tudi v Franciji čedalje odločnejši glasovi, da je treba prenehati s prelivanjem krvi v Alžiru, ki traja zdaj že šest let.

Francoski predsednik De Gaulle ima trenutno skrbi, ki mu jih povzročajo notranji spori v Franciji, kjer se vedno bolj krepita dve nasprotujoči si struji: na eni strani so to ljudje, ki še vedno govorijo o »francoski Alžiriji«, na drugi strani pa se močno uveljavlja tudi geslo o »alžirski Alžiriji«. De Gaulle išče med tema skrajnostima nekakšno srednjo pot in je že napovedal najostrejše ukrepe (ki mejijo na diktaturo — op. ured.), če drugače ne bi bilo mogoče doseči rešitve V tej zvezi je bilo govora celo o enostranski ukinitvi sovražnosti, kar pa so takoj spet preklicali in namesto tega pošiljajo nove vojaške sile v Alžir.

Do bistvenih sprememb je prišlo tudi v narodnoosvobodilnem gibanju Alžircev. Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abbas je s svojega obiska v Sovjetski zvezi in LR Kitajski prinesel širokogrudne obljube glede bolj izdatne vojaške pomoči in sploh podpore alžirskemu osvobodilnemu gibanju. V Beirutu pa je pred nedavnim zasedal izvršni odbor afriško-azijske solidarnosti, ki je sklenil ustanoviti odbor, katerega naloga bo skrbeti za finančno pomoč afriškim in azijskim narodnoosvobodilnim gibanjem. Novi odbor, v katerem bodo predstavniki LR Kitajske, Gvineje, Indonezije, Kameruna, Maroka, Združene arabske republike in Sovjetske zveze, bo upravljal sklad afriško-azijske solidarnosti ter odločal, katere organizacije, ki se borijo proti imperializmu, so najbolj primerne, da dobijo potrebno finančno in materialno pomoč. Ob sedanjem stanju razmer v Alžiru je gotovo, da bo take pomoči deležno tudi alžirsko ljudstvo, ki se bori proti francoskemu kolonializmu. Pomoč pa dobivajo odnosno jo bodo dobili Alžirci tudi izven tega odbora in so se v mnogih državah že zdaj prijavili številni prostovoljci, da sodelujejo v vrstah alžirskega osvobodilnega gibanja. Ravno o teh dneh je ciprski tednik »Makhee« zapisal, da so se tudi bivši ciprski borci ponudili kot prostovoljci za Alžir, medtem ko je ciprsko osvobodilno gibanje EOKA ustanovilo poseben odbor za podporo Alžircem.

Kot nekakšen uvod v alžirsko razpravo v OZN pa je treba smatrati tudi nedavno izjavo predsednika alžirske vlade Ferhata Abasa, ki je izjavil: Če smo se sporazumeli o samoodločbi, potem je edina rešitev, da glasovanje organizira in nadzoruje OZN, kajti Francija hoče izvesti referendum pod stražo francoskih bajonetov, kar ne bi pomenilo nič drugega kot popolno kapitulacijo alžirskega ljudstva.

Na 11. generalni skupščini UNESCO ugotavljajo:

Človeštvo pred alternativo: „Bratstvo ali smrt"

Ko se je pred dnevi začela v Parizu 11. generalna skupščina organizacije OZN za prosveto, znanost in kulturo, je dosedanji predsednik UNESCO Jean Bertoin v pozdravnem govoru med drugim poudaril: **Seveda mi tu ne moremo razpravljati o problemih, za katere so pristojne druge ustanove, toda kako ne bi mogli čutiti, kako se v samih temeljih stresa naša ustanova spričo antagonizmov, rivalitete, medsebojnega nerazumevanja in spopadov! Nikoli se mi ni zdela bolj potrebna in bolj nujna prava mednarodna solidarnost in nikoli bolj očitna alternativa, ki se ji človeštvo ne more izogniti: bratstvo ali smrt!**

UNESCO ima trenutno 85 članic, med katerimi so zdaj tudi države tropske Afrike, ki so v zadnjih mesecih in tednih postale neodvisne. Tem novim članicam so v prvi vrsti veljale pozdravne besede, ki so jih ob začetku zasedanja spregovorili člani dosedanjega vodstva UNESCO in izrazili željo, da bi organizacija v kratkem postala res univerzalna. Predsednik izvršnega odbora sir Ben Bouin Thomas je, ko je pozdravljal nove članice, poudaril: Zavedamo se revolucionarnih sprememb, ki preobražajo današnji svet. Te spremembe terjajo od naše ustanove nove in večje napore.

Mnenje drugih:

Angleški glas o Južni Tirolski

Rimska dopisnica londonskega neodvisnega tednika »The Observer« Ninetta Jucker je poslala svojemu listu iz Bocna zanimiv dopis o razmerah na Južnem Tirolskem, iz katerega povzemamo glavne misli in podatke.

Iz Steinacha, ki je zadnje mesto na avstrijski strani, se vije cesta strmo proti Brennerju, ki je eden izmed najlepših alpskih prelazov. Poleti gre tu čez ob nedeljah okoli 5000 avtomobilov. Formalnosti za pregled potnega lista in avtomobila je zelo malo, vendar zahtevajo še toliko časa, da si človek medtem lahko prebere gesla tirolskih nacionalistov po zidovih: »Plebiscit za Južno Tirolsko!« in »Osvobodite Južno Tirolsko!«

Izmed desetih avtomobilov je 8 nemških; ko se promet ustavi, obsujejo dečki in deklice nemške avtomobile z letaki, ki jih je dala natisniti v Innsbrucku tirolska nacionalistična organizacija »Berg Isel Bund«. Letaki opozarjajo nemške turiste, da se bodo v dolžino več kilometrov onstran meje vozili po zemlji, kjer je razširjena nemška kultura, čeprav vlada tam Italija. Na tem področju naj turisti govorijo po nemško in ko bodo na razglednicah poslali pozdrave od tam, naj ne pišejo iz »Italije«, temveč iz »Južnega Tirola«.

Separatistično propagando in politično agitacijo podpira teroristična gonja. Nedavno je policija odkrila zaroto, ki je imela namen, vreči v zrak električno centralo; storjenih je bilo več poskusov, da bi napadli obmejne straže in tako povzročili incidente. Pogosto teroristi zažigajo kopice sena kmetom, ki se obotavljajo, da bi plačevali visoke prispevke za Južnotirolsko ljudsko stranko (Volkspartei).

Štirideset let, odkar je bila Južna Tirolska pripojena k Italiji s saintgermainsko pogodbo, sta živeli obe narodnosti v sovražnosti, ki se je od časa do časa stopnjevala oziroma upadala. Nasprotovali so si celo pod habsburško vladavino. Spor se je povečal pod Mussolinijem, ki je tu organiziral italijansko kolonijo. Zgradil je tu več izzivalnih stavb in iz Bocna napravil prednjo postojanko fašističnega imperializma. Toda nikdar niso bili odnosi težji kakor v zadnjih treh letih. Ta doba se začenja od časa, ko je avstrijska vlada imenovala tirolskega nacionalista F. Gschnitzerja za državnega podtajnika za Južno Tirolsko; to imenovanje je bilo Italiji zelo neljubo.

Protiitalijanska propaganda je bila na žalost poostrena prav v času, ko si italijanska vlada na spodbudo avstrijskih posredovanj za Južno Tirolsko resno prizadeva, da bi bila liberalnejša glede manjšinskih zahtev in ko je tudi skoraj ustavila priseljevanje Italijanov v bocensko pokrajino; to priseljevanje je predstavljalo enega izmed poglavitnih vzrokov južnotirolskih pritožb. Lani se je v resnici izselilo več Italijanov iz Južne Tirolske, kakor se jih je priselilo. V bocenski pokrajini živi 250.000 Nemcev in 120.000 Italijanov. To razmerje je ostalo v dobrih desetih letih neizpremenjeno.

V zadnjem času je italijanska vlada pristala na več zahtev glede uporabe nemškega jezika ter je olajšala nameščanje nemških uradnikov; italijanski uradniki, ki govorijo nemški, prejemajo 12 funtov šterlingov (20.880 lir) na mesec. Vlada spodbuja policijske uradnike, da bi obiskovali poseben tečaj v Heidelbergu.

Tirolci so se pritoževali, da so nove hiše rezervirane za italijanske delavce. Pokrajinskemu odboru v Bocnu je bil priznan v zadnjem času večji delež na doseljevanju stanovanj, vendar bocenski pokrajinski odbor, ki ima nemško večino, izvaja zdaj politiko »apartheida« (kakor v Južni Afriki, kjer si vlada prizadeva, da bi belci in črnci živeli čim bolj ločeno). Kjer morajo italijanske in nemške družine stanovati v isti stavbi, potem naj se — to zahteva odbor — zgradijo dvojne stopnice, ki bodo omogočale Italijanom in Nemcem ločen dostop v stanovanja.

Bolj kakor kakršen koli uradni ukrep je važno dejstvo, da je industrija skoraj popolnoma v italijanskih rokah in da ta pričenja zdaj privlačevati tudi nemške delavce s kmetov. Odkar so bile zgrajene v Bocnu hidrocentrala, železarna in strojne tovarne, do nedavnega niso hoteli v njih delati nemški kmetje. V zadnjem času so zaposlili v tovarni motorjev znamke »Lancia« 300 Nemcev, ki se bratijo z Italijani ter se navzemajo novih sindikalnih pogledov ter opuščajo stare predsodke.

Glavni pridelek na Južnem Tirolskem je sadje. Sadjarji so skoraj vsi Nemci, vendar se delijo ti v dve skupini. V prvi so manj premožni in ti so separatisti (za priključitev k Avstriji), ker računajo, da bi v Avstriji bolje prodajali svoj pridelek; drugo skupino predstavljajo podjetnejši in premožnejši sadjarji, ki so uredili sadjarske nasade tudi v drugih predelih Italije, in sicer mnogo večjega obsega, da bi lahko izvažali na Evropski skupni trg in še delj.

Ako upoštevamo te nove gospodarske okolnosti, pridemo do zaključka, da bi obe narodnostni skupini morda našli pot k medsebojnemu sožitju v miru in pomiritvi. Na žalost vzpodbuja prav ta možnost, da bi prišlo do pomiritve, pripadnike skrajne struje, da svojo agitacijo proti Italiji še povečajo. Pri tem ji pomaga nasprotje med Tridentom in Bocnom, to je med pokrajinama, ki predstavljata avtonomno obmejno deželo Gornjega Poadižja. Bocen se pritožuje, da ostaja Tridentu levji delež na kreditih, ki jih prejema domača industrija, toda v resnici industrijci rajši nalagajo denar v Tridentu, ki je v glavnem italijanski ter je zaradi teda bolj miren.

„Gospodarstvo", 9. 11. 1960, Trst

Državni dolgovi rastejo iz leta v leto:

Leta 1959: 19,8 milijarde šilingov

Trenutno v posameznih pododborih parlamenta razpravljajo o državnem proračunu za leto 1961 in so ostri medsebojni napadi med strankami pri posameznih postavkah proračuna na dnevnem redu. Zlasti je osporavano vprašanje državne zadolžitve, kajti dolgovi države so se v letu 1959 ponovno zvišali za dobre 4 milijarde šilingov in narasli na skupno vsoto 19,8 milijarde šilingov, kar je le malo manj kot polovica letnega proračuna.

V zvezi z zadolžitvijo države se med SPÖ in ÖVP nadaljujejo ostri medsebojni očitki in je vicekancler dr. Pittermann v zadnjem času že na več zborovanjih zavzel stališče do tega problema odnosno govoril o tem, kako si socialisti predstavljajo reformo finančne politike. Pri tem je zastopal mnenje, da nosi glavno krivdo na vedno večji zadolžitvi finančna politika dosedanjih finančnih ministrov, ki jo je imenoval politiko dolgov.

Kot prvi ukrep za izboljšanje državnih financ je vicekancler Pittermann poudaril potrebo, da je treba odstraniti moreče pomanjkanje denarja, potem pa primerno urediti odplačevanje dolgov odnosno obveznosti države. Potrebno zaupanje ljudstva v take operacije pa bo mogoče doseči le s tem, je dejal, da se preneha z dosedanjo na posojilih zgrajeno finančno politiko, kajti finančni minister bo v bodoče, če bo hotel kaj izdati, moral tudi vedeti, kje naj vzame.

Ob tej priložnosti je vicekancler tudi na javnost naslovil poziv, naj v bodoče krije svoje potrebe bolj kot doslej iz nakupov proti plačilu v gotovini, kajti nakupovanje s prihranki bi tudi proizvajalce prisililo k ustrežljivosti v cenah in kvaliteti. Poudaril je, da bosta morala vlada in parlament zaradi tega varčevanje olajšati, zadolževanje pa otežkočiti. —

Med proračunsko razpravo je tudi mnogo slišati o izboljšanjih, do katerih bo prišlo na posameznih področjih zaradi sporazuma, ki sta ga vladni stranki sklenili glede proračuna za leto 1961. Zlasti poudarjajo, da bodo nove ureditve v prvi vrsti koristile tistim slojem prebivalstva, ki doslej niso bili udeleženi na sadovih gospodarske konjunkture. Vendar je treba take napovedi sprejeti z gotovo rezervo, ker že prve posledice »reforme« kažejo, da bo del prebivalstva sicer dobil nekaj več šilingov, da pa bodo ti šilingi bistveno manj vredni. V zvezi s proračunom odnosno z zagotovitvijo potrebnih sredstev so bile namreč nekatere cene uradno zvišane, kar pa ima za posledico, da se je začela splošna podražitev tudi pri vseh tistih artiklih, ki v sporazumu niso zajeti. Nadaljnja posledica takega razvoja pa bodo upravičene zahteve po zvišanju mezd in plač, kateremu bo v doglednem času sledila še nadaljnja podražitev. Tukaj bi morala spregovoriti odločilno besedo tako imenovana paritetna komisija, katera pa je žal na mestu le takrat, kadar gre za odklonitev upravičenih zahtev delojemalcev, je pa nasprotno mnogo preveč popustljiva v primerih, ko se podražitve izvajajo brez vsake upravičenosti.

Jugoslovanska mladina se pripravlja na nove akcije:

„Cesta bratstva in enotnosti"

bo tudi prihodnje leto največji objekt mladinskih delovnih brigad

Čeprav mladinske delovne brigade še niso dokončale letošnjega dela avtomobilske ceste Bratstva in enotnosti v Srbiji in Makedoniji (slavnostna otvoritev letos zgrajenega odseka bo za Dan republike), se glavni štab mladinskih delovnih brigad pripravlja že za gradnjo naslednjega odseka ceste. V prihodnjem letu bodo gradili avtomobilsko cesto od Grdeličke klisure do Skopja in bo ta odsek dolg 148 kilometrov. Centralni komite Ljudske mladine Jugoslavije predvideva, da bo prihodnje leto sodelovalo na tej mladinski delovni akciji 50.000 mladincev in mladink.

Zdaj pospešeno pripravljajo gradnjo brigadirskih bivališč, kajti poleg dosedanjih mladinskih naselij v Grdelički klisuri, ki bodo ostala na istem mestu kot letos in v katerih bodo nastanjeni brigadirji prve izmene, bodo zgradili še trideset novih naselij. Kraje, kjer bodo naselja stala, so že določili; zdaj grade vodovode, sanitarne naprave, pekarne, mesarije, ambulante, tako da bo v zgodnji pomladi, ko pridejo prve brigade, vse pripravljeno. Glavni štab mladinskih delovnih brigad se bo prihodnje leto naselil v Kumanovem.

Projektanti in gradbena podjetja pripravljajo projekt novega dela trase. Del projekta je izdelan zlasti za dela v Grdelički klisuri, kjer so že letos opravili 49 odstotkov zemeljskih del in zgradili 35 odstotkov podpornih zidov.

Gradnja ceste Bratstva in enotnosti bo tudi prihodnje leto osrednja delovna akcija jugoslovanske mladine, s katero bo — poleg drugega — dostojno proslavila 20-letnico ljudske revolucije. Ljudska mladina pa bo sodelovala tudi na mnogih drugih lokalnih delovnih akcijah, med katere spada na primer gradnja mladinskega letoviškega centra na Sutjeski.

Znižanje delovnega časa v SZ

Po poročilih moskovske „Pravde" bo v Sovjetski zvezi do konca tega leta zaključena sprememba delovnega časa v tem smislu, da bo znašal delovni teden le še 41 ur oziroma 7 ur na dan razen v sobotah in dnevih pred prazniki, ko znaša delovni čas 6 ur. V nekaterih gospodarskih panogah, tako v rudarstvu, v železarnah in v nekaterih vrstah kemične industrije je splošno uveden 6-urni delovni dan, v posebno težkih okolnostih pa celo 4-urni delovni dan.

Od leta 1962 dalje bo v Sovjetski zvezi uveden 40-urni delovni teden, ki se bo do leta 1964 znižal na 35 ur, v posameznih podjetjih pa na 30 ur. Ob koncu tega leta bo znašal povprečni delovni teden v Sovjetski zvezi 40,2 ure, medtem ko imajo v Ameriki uveden 40,5-urni delovni teden, v Franciji 45,5, v Zahodni Nemčiji 45,6 in v Angliji 45,8-urni delovni teden.

Avstrijski velesejmi v prihodnjem letu

Na Dunaju je bilo pred nedavnim zasedanje Delovne skupnosti avstrijskih velesejmov. Na zasedanju so sklenili in določili naslednje termine za velesejme 1961: Velesejem v Dornbirnu od 14. do 23. 7., pomladanski velesejem v Grazu od 29. 4. do 7. 5., jesenski velesejem v Grazu od 30. 9. do 8. 10., v Innsbrucku od 23. 9. do 1. 10., koroški velesejem v Celovcu od 10. 8. do 20. 8., kmetijski velesejem v Riedu od 26. 8. do 3. 9., pomladanski velesejem v Welsu od 28. 5. do 4. 6., pomladanski velesejem na Dunaju od 12. 3. do 19. 3., jesenski velesejem na Dunaju je določen od 3. 9. do 10. 9., toda ta termin ni končnoveljaven, ker je prav v istem času predvidena na Dunaju svetovna konferenca finančnih izvedencev.

V ostalem so obravnavali splošna pereča vprašanja avstrijskih velesejmov in med drugim razpravljali o nadaljnjih izpopolnitvah velikih gospodarskih prireditev ter sploh o pospeševanju gospodarstva. Direktorju koroškega velesejma Gutschmarju so izrekli ob tej priložnosti priznanje in zahvalo za njegovo uspešno propagandno prizadevanje v tu- in inozemstvu v korist gospodarstva, kar že leta izvaja po naročilu Delovne skupnosti avstrijskih velesejmov.

PO ŠIRNEM SVETU

Hannover. — Dokumentarni film z naslovom „Der 9. November 1938" so predvajali v Hannovru v spomin na žrtve nacističnih pogromov v tako imenovani „kristalni noči" pred 22 leti. Na poziv pod geslom „Kristallnacht" so takrat oddelki SA bliskovito izvedli že pripravljeno krvavo preganjanje Židov. Film prikazuje goreče sinagoge, izropane trgovine, zverinsko pobite Žide ter spominja na nečloveška grozodejstva, ki jih je bil zmožen nacistični režim.

Pariz. — V Parizu in mnogih drugih mestih v vzhodni in centralni Franciji so v nedeljo iz protesta proti nemškim četam na francoskem ozemlju priredili tihe svečanosti ter polagali vence ob vojaških spomenikih. V Pirasu je v štirih ločenih kolonah 6000 ljudi molče korakalo skozi ulice ter so polagali ob spomenikih padlih številne šopke.

Moskva. — Norveška in sovjetska vlada sta izmenjali noti o nekakšnih načrtih za zgraditev letališč na Spitzberških otokih. SZ je zaprosila Norveško, naj jo obvesti, ali so točna poročila v tisku, da je norveška ekspedicija na Spitzbergenu leta 1959 proučevala možnosti za gradnjo letališča za težke reaktivne bombnike. Norveška vlada je v odgovoru potrdila izjavo zunanjega ministra, da nima takih načrtov.

Jaši Ada. — Turško sodišče je na seji obravnavalo obtožbe zoper bivšega ministra za kmetijstvo Okmena, ki ga obtožnica obremenjuje, da je zlorabljal svoje uradne funkcije. Baje je vplival na državno banko, da je kupovala zasebna zemljišča po pretiranih cenah.

Alžir. — Mladinci evropskega rodu so v mestu Alžiru demolirali ameriško kulturno središče. Najprej so onemogočili promet v ulico Michelet s tem, da so preluknjali kolesa avtobusov in drugih avtomobilov, nato pa so vdrli v zgradbo, polomili stekla na oknih ter pričeli uničevati vse, na kar so naleteli. To središče so demolirali tudi ob majskih dogodkih leta 1958. Proti poldnevu so se duhovi pomirili, na ulici pa je še vedno ostalo kakih 300 demonstrantov. Okoli dvajset oseb je bilo ranjenih.

New Delhi. — V New Delhiju so uradno sporočili, da bodo volitve v Indiji prvi teden marca prihodnje leto. Indija bo imela ob koncu drugega leta 210 milijonov volivcev, medtem ko jih je bilo leta 1957 šele 193 milijonov.

Varšava. — V Varšavi je bil tretji kongres nabavno-prodajnih zadrug Poljske. Kongresu so prisostvovali tudi predstavniki zadružnih organizacij iz držav Socialističnega tabora ter iz Jugoslavije, Italije in Francije.

London. — Romunija in Velika Britanija sta podpisali finančni sporazum in sporazum o trgovinski izmenjavi za naslednja tri leta.

Washington. — Ameriško ministrstvo za delo je sporočilo, da je število nezaposlenih v preteklem mesecu spet naraslo. Sedaj je nezaposlenih nad 3,5 milijona delavcev. Nekateri predvidevajo, da bo februarja prihodnjega leta nezaposlenih 5,3 milijona ameriških delavcev.

Chittagong. — Vzhodnopakistansko pristaniško mesto Chittagong izgleda kot po hudem bombardiranju. Poslopja so porušena, ladje ležijo med ruševinami hiš in po ulicah je odmeval jok. Na obali so bila trupla ljudi in mrtve živali. Preživele mučijo lakota, žeja in kužne bolezni. Orkan in ogromni valovi, ki so pred nedavnim divjali, so trajali le nekaj ur. Toda prebivalci ne bodo tega nikoli pozabili. Mnogi so splezali na strehe hiš, toda vihar jih je odnašal kot listje. Valovi še vedno naplavljajo na obalo svoje žrtve. Na nekaterih otokih je preživelo katastrofo tako malo ljudi, da sploh ni mogoče ugotoviti žrtev. Računajo, da je katastrofa zahtevala okrog 10.000 človeških življenj.

„JUNAŠKA TROJKA" iz filma Dolina miru

Na Koroškem: Strah pred dvojezičnostjo?

Dolina mračnjakov

(MALI LOTTICI IN MARKU NISO DALI VIZE ZA KOROŠKO)

Saj — morda — gotovo tičijo na dnu tega ali drugega ukrepa „od zgoraj" mnogokrat uvaževanja vredni pomisleki, zlasti spričo nekakšnega daljnovidnega „brezčasnega" preventivnega očesa oblasti. Pač pomisleki, ki jih „množica", ki živi tako rekoč „od danes na jutri", ne more razumeti in jih zato kratko malo — brezbrižno ali godrnjaje — prizna, ne da bi jih skušala spoznati, razvozlati, zanikati ali odobravati. Tako je v vseh državah, na zahodu in vzhodu. In je pravzaprav naravno tako. Le kje naj bi si odtegnil današnji človek toliko časa, da bi vtikal svoj nos ali svoje prste v vse številne odredbe, odloke, naredbe, uredbe, zapovedi in prepovedi, ki jih producirajo pisarne po vseh širnih domovinah, da bi uredile človeško družbo, ji lajšale delavnik in slajšale praznik.

Čisto drugače pa je bilo pretekli mesec s prepovedjo slovenskega filma Dolina miru v Celovcu, kjer je sosvet deželne vlade določil: MLADINI IZPOD 17 LET obisk predstav NI DOVOLJEN. Tako. Čisto kratko, brez komentarja. To pot se je vzdramilo ljudstvo po vseh slovenskih krajih Koroške, mnogi so film že videli pred leti v Delavski zbornici v Celovcu, mnogi so o njem že brali: „Le kaj jih moti v filmu! S čim nas še mislijo utesniti! Koga se bojijo! Česa jih je strah! So res tako zaplankani ta višji v Celovcu! Kaj res ne marajo stopiti vštric z miroljubnim človeštvom!"

24 angleško napisanih ocen, povzetih po svetovno znanih dnevnikih petih zahodnih držav imam na pisalni mizi. Vse govore o čudežnem otroku Evelin Wohlfeiler, o filmu, „which makes the spectator better after seeing it", o filmu, „which is full of tenderness and human warmth"...

Evelin je prejela zlato odlikovanje kot najboljša otroška igralka na filmskem festivalu v Puli, Kitzmiller na filmskem festivalu v Cannesu nagrado za najboljšo vlogo, film Dolina miru so kupile Francija, Belgija, Holandija, Danska, Norveška, Švedska, Finska, Italija, Madžarska, Češka in Poljska. Po vrsti, kakor so po vrsti okušale esesovski krvavi škorenj.

In vendar: tudi Avstrijo je pohodil esesovski škorenj, Mauthausen je vas v Avstriji. Avstrija pa Doline miru ni odkupila. In Koroška je v Avstriji. Slovenske koroške glave so se zakotalile po krvavem cementu, ko je zamahnil rabelj. Volksgerichtshof jih je sodil 7., 8. in 9. aprila 1943 v Celovcu. 37 Slovencev in Slovenk iz Borovelj, Sel, Obirskega, Bele, Železne Kaple in od drugod. 13 jih je obsodil na smrt, ker so se uprli zblaznelemu krvniku Adolfu Hitlerju in njegovim hlapcem. Sto in sto slovenskih koroških družin je ždelo lačnih in nagih v taboriščih Nemčije. Sosvet koroške deželne vlade pa ni dovolil slovenski mladini, da bi si ogledala zgodbo gorečega miroljubja in plemenite tendence.

V sosvetu so zastopnik kulture Koroške, zastopnik šolskega sveta, zastopnik mladinskega referata in še drugi. Ne vem, kako tam rešetajo in kako glasujejo. Ne vem, ali je potrebna dvotretinska večina glasov, ali pa dajejo mero drugačni tehnični postopki. Sicer pa to tudi ni važno. Važen, oziroma katastrofalen je sklep tega „sosveta". Kakor je pri nas v Avstriji katastrofalno, če bereš v dnevnem časopisju nenehno pritoževanje mladinskih in roditeljskih organizacij, naj ministrstvo ali kdor si že bodi končno prepove uvoz moralno kvarnih gangsterskih filmov. In to pritoževanje, tudi če se mladina sama upira odvijanju takega šunta, je kakor bob v steno.

In vendar: človek ne more verjeti, si ne more razložiti te prepovedi, ne da bi ga spravila na čisto določno sled razmišljanja. Saj menda res ne sedijo v tistem sosvetu sami sovražniki miru... Kaj, če bi bila Avstriji ponudila Dolino miru Nemčija, oziroma če bi se reklo „nemški film"! (Tudi Nemci na zahodu so napravili nekaj zelo resnih, umetniških filmov s tematiko: vojna in mir po zadnji svetovni vojski — spominjam se ob tej priložnosti pretresljivega, umetnostno zelo dragocenega filma „Der letzte Tag", ki je prikazoval — vrteli so ga dva dni v Mestnem gledališču, drugi dan pred na pol praznimi vrstami!! — zadnje dni krvavega diktatorja in njegovega šepastega Mefista.) Verjetno je, skoraj gotovo bi ga bil v takem primeru sosvet mladini dovolil, saj bi bil tak nemški film skoraj gotovo samo nemški, se pravi opremljen z nemškim besedilom, tako rekoč s pripravno legitimacijo za sebi zvesto koroško domovino. Strahotna zmota — in vendar, kje naj človek še išče tisti odločilni vzrok za prepoved! Otroka Evelin in Marko govorita vsak po svoje, prva nemško, drugi slovensko, torej dvojezičen film, dvojezičnost tako čisto pretkano importirana „brez dovoljenja" semkaj čez Karavanke... Res nemogoče, res razumljivo, in še črnec po vrhu, torej mnogojezičnost, čisto navaden internacionalizem — ne, ne gre.

Tako je pač pri nas na Koroškem. Pa so nekateri žandarji zatisnili eno oko — pri tistih, ki jim manjka do sedemnajstega križa samo še kak teden — in obe očesi so nekateri tudi zatisnili — pri tistih, ki se jim je razločno videlo, da so podvrženi še obveznemu šolanju. In dvorane so kljub temu dobesedno nabite, in Drava se kljub sosvetovi prepovedi ni obrnila, da bi tekla nazaj, in novembrska megla normalno sili vsak večer sem z Vrbskega jezera in se mi ponoči zajeda pod obok lobanje, da vstajam že nekaj časa ves omotičen, nekako razdražen. Morebiti sem se zaradi tega danes tako razhudil.

N. R.

V Jugoslaviji 77 fakultet

Tudi šiptarska manjšina ima univerzo

Tekom letošnjega leta so v Jugoslaviji odprli 17 novih fakultet, katerih skupno število se je s tem zvišalo na 77. To je za 57 fakultet več, kot jih je imela Jugoslavija pred drugo svetovno vojno. Nove fakultete so odprli večinoma v industrijskih središčih in so usmerjene na usposabljanje visoko kvalificiranih delavcev, ki so potrebni gospodarstvu.

Celotnih univerz ima Jugoslavija zdaj šest, odkar je začetkom sedanjega šolskega leta tudi Novi Sad prerasel iz fakultetnega v univerzitetni center in dobil šesto jugoslovansko univerzo. Poleg šestih novosadskih fakultet spada v sklop te univerze tudi nova ekonomska fakulteta v Subotici. Hkrati pa je pred nedavnim odprlo svojo filozofsko fakulteto tudi glavno mesto avtonomne oblasti Kosova in Metohije, kar je toliko večjega pomena, ker gre za prvo takšno institucijo šiptarske narodne manjšine.

Slovensko gledališče v Trstu

je začelo svojo novo gledališko sezono

Zadnjo soboto je pričelo novo gledališko sezono tudi Slovensko gledališče v Trstu, ki je hkrati edini poklicni oder zamejskih Slovencev. Na prvi prireditvi se je ansambel predstavil publiki s premiero Javorškove komedije »Manevri«, ki je bila doslej igrana razen v radiu le v Velikih Laščah, kjer se zgodba dogaja in kjer je doma tudi avtor.

V tej komediji nastopajo znane Levstikove osebe: Martin Krpan, Brdavs, bebasti cesar in cesarica, minister Gregor, kočijaž, šef protokola na cesarskem dvoru, Krpanova kobilica in drugi, katerim se pridružijo še ostali liki, da so manevri popolni. Za posamezne vloge je režiser Jože Babič, ki mu je kot asistent pomagal Adrijan Rustja, pritegnil skoroda ves moški ansambel (tudi cesarico je igral moški), ki ga je zlil v prepričljivo enoto. Kostume in sceno sta poskrbela arhitekta Milena in Niko Matul, medtem ko je avtor spremne glasbe Aleksander Vodopivec.

Premiera je po poročilih tržaškega slovenskega tiska zelo dobro uspela in piše na primer »Primorski dnevnik«, da »je bil prijeten večer in prepričani smo, da bo občinstvo tudi drugod rado prišlo gledat to komedijo«.

S premiero v soboto preteklega tedna je Slovensko gledališče v Trstu stopilo že v 16. sezono, za katero ima predvidena med drugim še naslednja odrska dela: Jonescove »Stole«, Cassonovo igro »Drevesa umirajo stoje« in za najmlajše gledalce Golievo pravljično igro »Sneguljčica«. Na turnejo bo šlo tržaško gledališče z »Dnevnikom Ane Frank«, predvidevajo pa tudi premiero Nušičeve komedije »Dr.«.

RIHARD OREL: 16

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

Nadaljnji vojni dogodki, za Francoze neuspešni, so le-te prisilili, da so leta 1813 zapustili Kanalsko dolino. Po Dunajskem kongresu leta 1815 je bila Kanalska dolina vrnjena Avstriji, ki jo je priključila vojvodini Koroški. Od tedaj naprej so živeli prebivalci Kanalske doline več ali manj v miru in tudi vojni spopadi v letih 1859 in 1866 jih niso prizadeli. Podobno je bilo med prvo svetovno vojno, ko se je le iz doline Dunjice pri Montažu slišal kak strel italijanske artilerije. Po sklenjenem miru v St. Germainu je bila dolina zaradi zemljepisnih in vojaško-političnih razlogov priključena Italiji, kateri je pripadel še zahodni del pri Beli peči, ki je do prve vojne spadal h Kranjski. Mejo so potegnili pred Ratečami, kjer je ostala neizpremenjena tudi po zadnji vojni.

LJUDSKI OBIČAJI IN IZROČILA

Ker leži Kanalska dolina ob stikališču treh dežel: Koroške, Kranjske in Furlanije, ki se razlikujejo po prebivalstvu in narodnosti, pa tudi po kulturni razmejitvi, ni čuda, da je bogata na lepih in pomembnih narodnih šegah in običajih. V nekaterih vaseh jih čuvajo in izročajo dalje potomcem, drugod pa se je zanimanje za folkloro že precej ohladilo.

Naj navedemo nekatere še ohranjene zanimive običaje po slovenskih vaseh, kakor so se ohranili v Žabnicah, Ukvah, Ovčji vasi in Lipalji vasi. V prvih treh navedenih vaseh je slovenski življ še v večini, dočim je zadnja vas že precej potujčena, vendar se še krepko držijo starih običajev in jih je zato ravno tam še največ ohranjenih.

Izmed folklornih zanimivosti v Žabnicah navajamo najprej običaj, ki ga imajo o priliki njihovega cerkvenega shoda na dan farnega patrona sv. Egidija (1. septembra). Na predvečer postavijo pred cerkvijo visok lepo okrašen mlaj. Drugi dan se k slovesni maši zbere velika množica ljudi, ki se po končanem cerkvenem opravilu zberejo pred cerkvijo. Skupina mladeničev se postavi v krog in vzame v svojo sredo brhko natakarico iz bližnje gostilne, katera prinese na podstavku steklenico vina in več kozarcev. Steklenica je okrašena s šopom nageljev in z vršičkom rožmarina. Med tem igra godba in čim preneha, eden izmed mladeničev v krogu krepko zauka, na kar zapoje zbor posebno za ta dan zloženo pesem, ki obsega več kitic. Sledijo še druge pesmi, med katerimi dekle pridno naliva vino, ki ga mladeniči po končanem petju izpijejo. Nato se vse zvrsti v sprevod in jo mahnejo z godbo na čelu od prve do zadnje gostilne v vasi, povsod ponavljajoč isti spored. Temu običaju pravijo domačini „kirhvanje", kar izhaja iz nemške besede Kirchweihfest — cerkveni shod.

Drugi običaji, ki so bili v navadi v Žabnicah, so že precej opuščeni. Nekdaj so imeli na predvečer dneva nedolžnih otročičev „tepežni dan", ki se je po drugih bližnjih vaseh še ohranil. O pustnem času nimajo nič posebnega. Na velikonočno soboto prineso ob treh popoldne blagoslovit velikonočna jedila: razno svinjsko meso, nagačen želodec, „ajca" (to so kuhana jajca, medtem ko pirhev ne poznajo) ter velikonočni kruh ali potico. Na velikonočno nedeljo pa pridejo ljudje že ob dveh ponoči v cerkev in prepevajo velikonočne pesmi, molijo rožni venec ter gredo v vrsti okoli glavnega oltarja. V začetku meseca maja postavijo v vasi pred cerkvijo navadno zelo visok mlaj, o sv. Ivanu pa prižigajo kresove.

V bližnjih Ukvah se še bolj krepko drže starih običajev. Tu imajo tako imenovano „šapanje". Na predvečer dneva nedolžnih otročičev se zbere skupina mladeničev, ki pripravijo večjo smrekovo vejo, na katero pritrdijo rdečo krpo iz sukna ali platna v obliki srca in vanjo všijejo pristne srebrne tolarje. Eden izmed fantov stopi v hišo, vihteč vejo, drugi pa mu sledijo. Najprej ogovori gospodarja z besedami, ki se nanašajo na njegovo družinsko stanje ter mu izreče lepa voščila za bodočnost. Ko prejmejo od gospodarja kako darilo, se mladeniči napotijo v sosedno hišo in tako obhodijo vso vas. Pri tem si naberejo lepo vsoto denarja, s katerim si v kaki gostilni privoščijo dobro gostijo, ki jo zaključijo s plesom.

Drugega dne (28. decembra) pa gredo po hišah otroci, vsak ima svojo smrekovo vejico v roki, ki si jo navadno odreže od božičnega drevesca. Ko stopijo v hišo, na lahko oplazijo z vejo domačine in pojo ali recitirajo v ta namen sestavljeno pesmico, s katero voščijo domačim vse dobro. Gospodinja jim da kak denar, sadje ali orehe. Ta običaj imenujejo „šapanje", ker pravijo med zamahovanjem z vejo „šip-šap, šip-šap" ter želijo, da bi se jim nabralo toliko denarjev, kolikor je iglic na veji.

Med bajkami, ki so znane v Trbižu, je mnogo takih, ki imajo podobnost s furlanskimi, nekatere pa izvirajo iz Koroške, kjer so prav tako še znane. Posebno razširjene so bajke v vedomcih in coprnicah; o zakladu, skritem v vasi, ki je pogreznjena v Rajblsko jezero; o zakletih ljudeh v gozdovih, ki se majajo z vetrom; o francoskih vojakih, ki so zaradi svoje krutosti napram domačinom okameneli pri trdnjavi Malborghet; ali o drznih lovcih, zakletih v skale, ker so streljali proti svetišču na Višarjah itd.

(Nadaljevanje sledi)

Ob tednu knjige

Zimski večeri. Niso še, toda poznojesenski čas je in mrak lega na zemljo že v zgodnjih večernih urah. Ne bomo šli v zimsko spanje, temveč hočemo čas, ki nam je zdaj prav na kmetih bolj na razpolago, izpolniti koristno. Šli bomo bolj vase, iskali, preorali in posejali svoje notranje umsko bogastvo in obzorje izpopolnjevali z lastno samoizobrazbo s pripomočkom koristnega branja. Hočemo, da se tudi sleherni naš človek, naš fant in dekle, obogati z neprecenljivimi dobrinami iz zakladnice knjig, kajti človek ne živi le ob kruhu . . .

Na žalost srečamo na literarnem sprehodu po naših vaseh in domovih, da je konzumacija knjig vse premajhna. So primeri, da mnogi mladi ljudje po šolskih letih ne preberejo nobene knjige. Nekateri pravijo, da ni časa za branje, drugi pravijo, da nimajo knjig ter da so predrage. Vse to pa nikakor ne drži. Časa za branje je danes več kakor kdaj koli poprej, cene za knjige niso pretirane, če pomislimo, koliko se izda za alkohol in nikotin. Kar tiče skrbi, kako priti do knjig, je ustreženo tudi s knjižnicami, ki jih izposojujejo. Vzroki nezanimanja za knjigo so vse drugi, predvsem pa brezbrižnost in morda tudi duševna lenoba, ki jo nedvomno pospešujejo radio, televizija in kino.

Vse te naprave dobre knjige, dela literature, gospodarstva, politike, tehnike, upodabljajoče umetnosti in drugega znanstva ne morejo nadomestiti. Globlja, temeljita in uspešna samoizobrazba je mogoča slej ko prej le s knjigo, tiskano besedo. Mnogi avtodidakti, kar pomeni samorastni izobraženci, so postali ob branju prave izbire knjig ter se povzpeli na visoko stopnjo splošne izobrazbe. Pri teh samoukih je v veliki meri padla razlika med šolanim izobražencem in v duševni revščini tavajočim človekom. Hočemo in naš ideal je, da si naš človek osvoji vsesplošno izobrazbo, s čemer si bo pridobil tudi spoštovanje in respekt pri narodu sosedu ter upoštevanje pri uradih in oblasteh.

Ljudskoprosvetno delo naših kulturnih organizacij, ki je povezano z vsemi našimi težnjami, je seve tudi poklicano, da pospešuje zanimanje za knjigo in branje. Zanimanje za knjigo vzbujajo tudi v velikem stilu, da v svetovnem merilu. Ogromen je bil pred nedavnim knjižni velesejem v Leipzigu. Na prostornini 17.000 kvadratnih metrov so razstavili 89.000 knjig, med temi 17.500 nove proizvodnje. Vse te silne proizvodnje na knjižnem trgu seve ne more prebaviti nihče, čeprav bi imel elektronske možgane. Kvaliteta knjižne proizvodnje na tekočem traku ni vedno najboljša, rotacijski stroji bruhajo iz sebe tudi veliko malovrednega in celo kvarnega čtiva. Ljudje radi segajo po plehkem branju, takoimenovani plaži, kar nikakor ne dviga kulturne rasti bralcev, marveč pada inteligenca na raven barbarstva in zločinstva, o čemer lahko beremo vsak dan v senzacionalnem tisku, prilagojenem na nizke nagone.

Te dni je tudi v Avstriji Teden knjige. V vrsti prireditev so v nedeljo odprli Teden knjige v trgovski zbornici v Celovcu. Zelo okusno prirejeni in pestri razstavi knjig iz najrazličnejših področij so ob otvoritvi prisostvovale vidne osebnosti kulturnega in javnega življenja ter so prominentni gostje s svojim obiskom dali pečat pomenu knjige, ki ji pristoja.

Tega velikega zanimanja in vrednotenja pomena knjige tudi naše ljudstvo ne sme prezreti in preiti. Prav v teh mesecih, ko bo več časa za branje, je treba posebno dvigati zanimanje za knjigo. Prosvetna društva, ki naj jim pomagajo vsi, ki jim je pri srcu lepo in dobro, naj z vso vnemo in načrtno vzbujajo smisel za dobro in koristno knjigo. Pravimo dobro knjigo. Jean Paul pravi: Knjiga ne more storiti človeka dobrega ali slabega, vsekakor pa boljšega ali slabšega. Slovenska založništva so bogata dobre knjižne proizvodnje, le poslužiti se je je treba. Obzorje pa si hočemo širiti tudi s spoznanjem literarnih del tujih narodov. Vse vrste slovenske literature dobite v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu, ki je prav te dni prejela obsežno pošiljko novih knjig. V kratkem pa bo šel po vaseh tudi letošnji knjižni dar Slovenske prosvetne zveze, ki bo poleg koledarja obsegal še vrsto drugih zanimivih, poučnih in koristnih slovenskih knjig.

V zimskem času naj prosvetna društva odprejo vrata v lepo urejene knjižnice v udobno opremljenih prostorih. Povsod se bo še našel kdo, ki bo v polni zavesti hvaležnega in pomembnega prosvetnega dela z veseljem prevzel dolžnosti knjižničarja in širil krog bralcev.

Branje knjige druži vse ljudstvo v skupno narodno občestvo. Knjiga, ki jo bere dekle na Zilji, fant v Podjuni, mati v Rožu, kmet na Selah, družina na Djekšah, študent v Celovcu, delavec v Borovljah itd. vzbuja v vseh podobne občutke, dviga hkrati notranje bogastvo vseh slovenskih ljudi na naši zemlji, odkriva lepote zborne materinske besede, izobražuje ter krepi narodno zavest, odločnost in pogum, česar nam je v borbi za naš narodni obstoj na domači zemlji posebno potrebno!

Miha Kačnik - sedemdesetletnik

Včeraj je Miha Kačnik, kmet p. d. Joger v Mali vasi pri Škocijanu, praznoval sedemdesetletnico svojega življenja. Pevci in drugi prosvetaši domačega Slovenskega prosvetnega društva so mu priredili lep domač večer ter mu k jubileju srčno čestitali Ob tej priložnosti mu je predstavnik SPZ izročil Drabosnjakovo priznanje, katero je Slovenska prosvetna zveza na predlog krajevnega prosvetnega društva podelila jubilantu za njegovo dolgoletno nesebično delo v kulturi in prosveti na Koroškem. Jubilant je bil lepe pozornosti zelo vesel, vesel pa je lahko tudi zaradi tega, ko je svojo sedemdesetletnico dočakal v polni telesni čilosti in duševni svežosti, kajti kdor ga pozna, bi mu teh let ne prisodil.

Miha Kačnik je po vsem svojem bistvu kmet, tesno povezan in zakoreninjen v plodno zemljo. V sebi pa je razvijal in razvil vse sposobnosti, značaj in vrline pristnega slovenskega človeka. Svojo kmetijo vodi z nenehnim marljivim delom in zelo razumno, ker si je osvajal strokovno znanje s pripomočki knjig, časopisov in poučnih predavanj. Kmetijo je uredil vzorno ter vedno korakal z napredkom.

Svoje bogate gospodarske izkušnje in znanje ni izkoriščal le zase, temveč jih je nesebično delil tudi okolici. S preudarno in tehtno besedo je zastopal in branil kmečke koristi v krajevnem kmečkem zastopstvu ter pri okrajni kmetijski zbornici v Velikovcu. Vedno je pospeševal naše zadružništvo ter deluje tudi danes kot odbornik v Južnokoroški gospodarski zadrugi.

Miho Kačnika smo lahko našli na številnih področjih dejavnosti, kakor na primer v občinskem odboru v Škocijanu in Spodnjekoroški mlekarni.

Posebno pri srcu pa mu je vedno naša ljudska prosveta. Miha je bil med ustanovitelji Slovenskega prosvetnega društva v Škocijanu, kjer je deloval z vso vnemo in zavestjo. Od leta 1919 do uničenja po nacizmu je vodil slovenski društveni pevski zbor v Škocijanu. Tudi danes z veseljem sodeluje v pevskem zboru in poje tudi v združenih podjunskih zborih pri vseh prireditvah na domačih odrih in na gostovanjih. Pevci ga imajo radi v svoji sredi in ga cenijo, ker si je ohranil mladostno svežost in sočnost.

Jubilant tudi nikjer ne manjka pri naših političnih prizadevanjih za upravičene življenjske pravice koroških Slovencev na svoji zemlji, posebno je tudi sodeloval z nekdanjim deželnim poslancem Vinkom Poljancem.

Vse, kar smo tukaj povedali, so le utrinki iz vsestranske dejavnosti v prizadevanjih za naše skupne koristi, kjer ima spoštovani jubilant nesporne zasluge. Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more to mož je storiti dolžan, pravi pesnik Gregorčič in to naš Miha v polni meri izpolnjuje.

Kot človek je Miha pošten, veder in dober, skratka lep značaj. Na svoji negovani domačiji si je pred leti ustanovil družino, kjer so se rodili štirje otroci, tri hčerke in en fant. Z ženo Marijo sta otroke vzgojila vzorno in zgledno. Bridka kapljica grenke žalosti pa je kanila v srca te družine ko je nacistična vojna pobrala sina-edinca Mihija. Dve hčerki Anica in Renica sta poročeni v Jugoslaviji in mnogi koroški Slovenci, ki se mudijo kadar koli onstran meje, ti družini radi obiskujejo. Ena hčerka, Milica, pa je učiteljica v Škocijanu.

Mnogim čestitkam, ki jih je Miha Kačnik deležen ob svojem življenjskem jubileju, se pridružujemo tudi mi in želimo, da bi mu bilo naklonjenih še mnogo srečnih, zdravih in zadovoljnih let ter da bi še dolgo tako koristno deloval v naših organizacijah vsem za zgled, posebno pa v vzpodbudo mladine.

SELE — KOT

V tem letu je smrt obiskala že drugič Mikovo domačijo v Srednjem Kotu. Meseca maja je žal prezgodaj umrl mladi gospodar Foltej, 11. novembra pa mu je sledila mati. Nekaj časa se je zdravila v bolnišnici v Celovcu, pa ji na žalost tudi tam niso mogli pomagati. Ko so jo pripeljali na dom, je po nekaj dnevih umrla.

Zelo pametno je storila Mikova mati, da je mesec dni pred smrtjo vse uredila za bodočnost domačega posestva in njenih dedičev. Sinu Rudiju, ki se je že pred nekaj leti poslovil od doma ter si ustanovil lastno družino, je zapisala posestvo. Hčera Urši in njeno dekle pa dobita delež v obliki lesa. Uršiji gotovo ne bo lahko zapustiti rojstni dom, na katerem je preživela nad štirideset let prijetnih a še bolj težavnih dni. Na Mikovem posestvu je namreč delo zelo naporno. Urši ima pa v Šmelci svojo hišo in kakor znano, se človek kaj hitro privadi novi okolici.

Mikova mama naj počiva v miru, žalujočim svojcem pa izrekamo naše odkrito sožalje.

BISTRICA V ROŽU

Poročamo o drobnem primeru, ki je pa značilen za naše razmere. So ljudje, ki se ne morejo brzdati in vzkipijo, ko slišijo slovensko besedo ter ji odrekajo pravico v naši deželi. Na žalost se je v tem primeru spozabil mlad človek, delavec iz Celovca, ki je bil zaposlen pri napeljavi vodovoda v neko novo stavbo. Mimo so šli šolarji, ki so se vračali iz šole. Pogovarjali so se med seboj v slovenskem, torej v svojem domačem materinskem jeziku. Zaradi tega jih je delavec nahrulil: Mi smo v Avstriji, ne pa v Jugoslaviji!

Ne vemo, zakaj se je mladi človek razdražil, ko je slišal slovensko govorjenje in izustil tako nespametne besede. Pomilujemo ga pravzaprav, ker je tudi ta mladi človek žrtev šovinističnega ščuvanja zlasti ob proslavah 40-letnice glasovanja ter nenehnega hujskanja nekaterih nacionalnih organizacij proti slovensko govorečim sodeželanom, organizacij, ki bi morale biti po državni pogodbi prepovedane, ki pa kljub temu nemoteno kalijo mir v deželi, skušajo onemogočiti lepo sožitje med obema narodnostima ter zastrupljajo tudi mladino z nacionalnim sovraštvom. Primer, ki smo ga navedli zgoraj, nikakor ni osamljen, krivda pa pade po večini na elemente, ki takšno nastrojenje načrtno ustvarjajo in gojijo.

CIRKOVČE — PODSINJA VAS

V Cirkovčah je kmetija pri Stavdekarju. V družini se je rodilo več otrok, ki so rasli pod skrbstvom staršev, očeta Jožefa in matere Elizabete, bivše Travarjeve Lizike iz Grabelj, odkoder se je v Cirkovče poročila. Vsi otroci niso ostali doma, temveč so si ustanovili že svoje družine in eksistence, ali pa so šli po svetu za zaslužkom. Ena izmed teh je Ančka, ki je bila dalj časa zaposlena v Švici, zadnje leto pa je delala kot servirka ali po domačem povedano natakarica, v gostilni pri Incku na Bistrici v Rožu.

Radi so jo imeli v mnogo obiskani gostilni pri Incku, vzljubil pa jo je tudi Pepi Müller, mladi kmet v Podsinji vasi. Večkrat se je zglasil v gostilni Incko, kjer sta se z Ančko spoznala in končno dogovorila, da se vzameta.

Rečeno, storjeno. Ančka in Pepi sta sklenila zvezo za vse življenje in se poročila. Nad vse razigrana in vesela je bila preteklo nedeljo prijetna in domača svatovščina v gostilni pri Incku, na kateri so se sešli gostje iz Roža in Podjune. Vedeli so povedati, da so se vsi številni svatje odlično imeli, dobre volje je bilo na pretek, k čemur je svoje doprineslo tudi prvovrstna postrežba in veliko mladine, ki ni hotela zamuditi veselega dogodka mladih novoporočencev ter se je tudi z njima poveselila. Pari so se vrteli v veselem plesu, igrala pa je godba iz Plajberka živo, poskočno in marljivo.

Pepi je svojo izvoljenko odpeljal na svoj lepo urejeni dom v Podsinji vasi. Mladima novoporočencema čestitamo in želimo, da bi jima bilo na skupni življenjski poti lepo in dobro mnoga desetletja! Nadejamo se tudi, da bo mlada žena Ančka kot gospodinja in mati v novi družini gojila duh svoje matere, ki še vedno z veseljem pripoveduje, kako je sodelovala po prvi vojni pri pliberškem izobraževalnem društvu.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovenski umetniški film

DOLINA MIRU

lahko še gledate:

- **v soboto,** 19. novembra 1960 ob 19.30 uri pri Prangerju v **Zmotičah**
- **v nedeljo,** 20. novembra 1960 ob 15.00 uri v **Šmarjeti v Rožu**
- ob 20.00 uri pri Ravšu na **Rjavcu pri Hodišah**
- **v četrtek,** 24. novembra 1960 ob 20.00 uri v kinu Janach v **Št. Jakobu v Rožu**
- **v petek,** 25. novembra 1960 ob 19.00 uri pri Mačku v **Podravljah**
- **v soboto,** 26. novembra 1960 ob 20.00 uri pri Ilnu v **Kotmari vasi**

Izkoristite zadnjo priložnost in oglejte si mednarodno priznani slovenski film!

GOSELNA VAS

Minuli teden v ponedeljek so pozno zvečer zapazili, da je gorelo gospodarsko poslopje pri znani gostilni in kmetiji Eberwein v Goselni vasi. Ogenj se je širil s silno naglico. V tveganem delu in z veliko naglico se je domačim še posrečilo, da so rešili živino in svinje. Zelo kmalu sta bili na kraju požara tudi požarni brambi iz Dobrle vasi in Lovank, prispela pa je tudi požarna bramba iz Velikovca. Ogenj v nočni uri je bil velika nevarnost za stanovanjsko poslopje ter za sosednje hiše, ki so pozidane tudi zelo blizu Eberweinovega objekta. Spet se je izkazalo, da so požarne brambe obvarovale še večjo škodo, na srečo pa so imele v Goselni vasi dovolj vode na razpolago, da so mogli z uspehom krotiti ogenj. Pri Eberweinu cenijo požarno škodo na okoli 300.000 šilingov.

Zgledna deklica

Minuli teden je šestletna šolarka Rosvita Čerk v Grebinju našla denarnico z različnimi dokumenti in denarno vsoto 6870 šilingov. Medtem pa je izgubljeno denarnico mrzlično iskal izgubitelj, neki Ernst Eichler iz Bavarske, ki je zaposlen s postavljanjem zaščitnih naprav proti streli v velikovškem okraju. Nemalo je bil vzradoščen, ko je zvedel, da je mala deklica oddala denarnico na pristojnem mestu. Rad ji je izplačal najditeljsko nagrado, ki jo ji je v šoli ob navzočnosti vseh učencev in učiteljstva izročil župan Miklau. Na prisrčni slavnosti so bili prisotni tudi mati učenke, ki je zaposlena kot kmečka delavka, ter prizadeti Ernst Eichler z enim svojim delovnim tovarišem.

Na podlagi poročil o koroškem velesejmu 1960 je prejelo velesejmsko vodstvo tudi vprašanja iz Finske in Venezuele o domačih strojih v avstrijskih žagarskih obratih. Stroji so bili upodobljeni v mednarodnih strokovnih listih. V velesejmskih krogih cenijo ta uspeh kot zelo pomembno propagandno sredstvo avstrijskega lesnega sejma.

KOLEDAR

Petek, 18. november: Odon
Sobota, 19. november: Elizabeta
Nedelja, 20. november: Feliks
Ponedeljek, 21. november: Dar. M. D.
Torek, 22. november: Cecilija
Sreda, 23. november: Klemen
Četrtek, 24. november: Janez

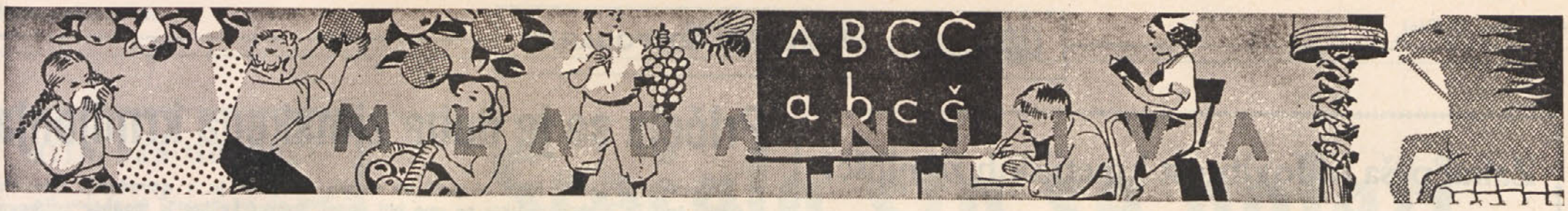

NADKA LORENZ:

Matiček in računstvo

Matiček gre prvič v šolo! Vest se je kot blisk razširila po ulici. Zjutraj so bila okna vseh hiš polna radovednih glav sosedov in sosed. Točno ob pol osmih so se odprla vežna vrata in Matiček je s torbo na hrbtu in z dolgimi, odločnimi koraki stopal po cesti proti mestu. Vse na njem se je svetilo, od torbice do novih hlač (dolgih hlač, prosim!) pa tja do skrbno očiščenih čevljev. Očka in mamica sta se zares potrudila! Matiček se je vrnil iz šole dobre volje in vesel. Tako je bilo prvi dan in drugi in tretji.

Ko pa se je četrtega dne vrnil iz šole, je bil nekam čuden. Raztresen in molčeč je bil, še pozdraviti je pozabil. Mama ga je od strani opazovala in kmalu je vedela, da z Matičkom nekaj ni v redu. Po kosilu je rekla: »Tako, Matiček, zdaj pa najprej k domači nalogi.« — »Je nimam,« je zagodrnjal Matiček »Kako to?« se je začudila mamica. »Ali niste imeli danes računstva?« — »Ne!« se je zlagal Matiček. Mamica ga je začudeno pogledala, nato pa je vzela šolsko torbo in v njej poiskala računski zvezek. »Saj jo imam,« je zdajci zabrundal Matiček, »ampak naredil je pa ne bom!« »Naj stopim k sosedovim po leskovko,« se je izza časopisa oglasil oče.

Matiček pa v jok! Solze so mu lile iz oči kot dva slapova. Mamica mu je hitro pritisnila velik robec na nos, očka pa je ugotovil: »Zdaj pa mi je tega cirkusa že dovolj!« in se Matičku grozeče približal.

Zdaj se je Matičku končno razvezal jezik. »Učitelj pra-pravi,« je zajecljal, »d-da je tri in d-dva pet!« — »No, in kaj potem, saj je pet,« je rekla mamica. — »Za-zakaj!« je zatulil Matiček. »Ja-jaz mu ne verjamem! T-tudi jaz lahko re-reččem, da je tri in dva sedem. Tto si je kar eden izmislil in ja-jaz moram to verjeti. Za-zakaj pa meni ne bi verjeli, če pravim, da je tri in d-dva sedem?! Jaz že ne bom verjel vsega, kar si kdo izmisli!«

Očka se je začel smejati, mamica pa se je prijemala za glavo. Matiček se je cmeril dalje. Potem sta mu začela dopovedovati. Najprej s prsti, nato s fižoli, potem z jabolki in nazadnje z vžigalicami. A vse zaman. Matiček je vsako razlago zaključil: »Saj ne moreš tega dokazati. Jaz že ne bom verjel vsega, kar si kdo izmisli!«

Očka in mamica sta morala odnehati.

Ko so posedli k večerji, se je na Matičkovem krožniku kadila nič kaj zapeljiva prežganka — očka in mamica pa sta jedla čudovite rumene palačinke. »Meni tudi palačinke, prosim!« se je užaljeno oglasil Matiček. »Palačinke so dosti boljše kot prežganka!« — »Kje neki!« se je oglasila mamica. »To si je kar nekdo izmislil — in vsega, kar si kdo izmisli, pač ne bomo verjeli, ali ne?« je pogledala očeta. — »Da, da,« je prikimal oče, »zakaj neki bi verjeli tistemu, ki si je izmislil, da so palačinke boljše kot prežganka? Midva z mamico verjameva, da so palačinke slabše kot prežganka.« — »U-u-uh!« Matiček se je kar penil od jeze, reči pa le ni mogel nič. In pospraviti je moral prežganko.

Po večerji je mamica kar tako mimogrede dejala: »Prinesi mi, prosim, svoje zelene hlače, malo jih bom očistila.« — »Kakšne zelene hlače?« je debelo pogledal Matiček. »Nobenih zelenih hlač nimam, moje so modre.« — »Zakaj pa modre?« je vprašala mamica. »To si je nekdo gladko izmislil in zdaj moramo vsi verjeti, da je ta barva modra. Prav rada bi našla tistega, ki bi mi dokazal, da je to res modra barva!« Matiček je izbuljil oči in se prepadeno zazrl v očeta. Oče je pritrjevalno pokimal mamici.

Zdaj se je Matiček spomnil, da je dopoldne prinesel stric Tone izvrstne slive. »Joj, mamica,« je poprosil, »bom lahko dobil jutri kaj sliv, za malico?« — »Seveda,« se je nasmehnila mamica, »kolikor hočeš!« — »Petnajst!« je zavriskal Matiček. — »No, kar daj mu petnajst sliv,« je pokimal očka mamici. Mamica je vstala, poiskala Matičkovo vrečko za malico in odšla z njo v shrambo. Hip zatem se je vrnila in položila vrečko poleg šolske torbe na polico.

V Matičku je vstal sum. Vrečka namreč ni bila tako polna, kot bi morala biti. Odšel je k polici in razvezal vrečko. »O!« je užaljeno vzkliknil. »To jih pa ni petnajst, ena sama je!« — »Kje neki, petnajst,« je rekla mamica. — »Ena je, kar poglej,« je ponudil Matiček vrečko mamici. Mamica je pogledala v vrečko in se nasmehnila. »Jaz pravim, da jih je petnajst,« je rekla. »Zakaj naj bi verjela, da je ena sama, če...« Matiček je ni več poslušal. Mašil si je ušesa in obupano cvilil.

Drugo jutro pa je od vsega na svetu najbolj verjel, da je tri in dva pet. Tako so se končale Matičkove težave z računstvom.

„Dan varčevanja"

tudi na slovenski gimnaziji v Celovcu

Dijak slovenske gimnazije v Celovcu nam je poslal dopis, v katerem opisuje letošnji »Dan varčevanja« na slovenski srednji šoli.

Kakor lani smo imeli tudi letos na slovenski gimnaziji „Dan varčevanja". Zveza slovenskih zadrug v Celovcu je za posamezne razrede pripravila temu dnevu oziroma varčevanju posvečene uganke ter razpisala nagrade za pravilne rešitve. Podpredsednik ZSZ g. dr. Mirt Zwitter pa nam je v zanimivem predavanju pojasnil pomen in namen varčevanja, za kar smo mu hvaležni in se bomo tudi po svojih močeh trudili, da že v mladih letih spoznamo koristi varčevanja.

Vsak napredek v življenju je možen le ob varčevanju. Zato mora varčevati vsak: posameznik, družina, skupnost. Tudi država mora dobro preudariti, kje in kako bo uporabila svoja sredstva, kajti kaj bi bilo, če bi država razmetavala denar za nepotrebne stvari; potem ne bi bilo šol, ne bolnišnic in ne marsikaj drugega, kar koristi vsem državljanom. Vsaka država je dolžna, da skrbi za izboljšanje življenjske ravni svojega prebivalstva, da pomaga posebno tistim, ki so podpore najbolj potrebni.

Brez varčevanja tudi ne bi bilo kulture, ne bi bilo omike in ne civilizacije. Če pomislimo, koliko stane ena sama šola, vzdrževanje šolskega poslopja in namestitev učiteljev, potem vidimo, da je to, kar prispevamo v obliki šolnine, le malenkost v primerjavi z denarjem, ki ga mora skupnost žrtvovati za šolanje mladine. In koliko denarja je treba za mladega človeka preden postane profesor, zdravnik, inženir ali v kakršnem koli drugem poklicu koristen član človeške družbe!

„Kamen ob kamen — palača, zrno ob zrno — pogača!"

Tako pravi star pregovor, ki ima v sebi globoko misel. Zato je važno, da se že v mladosti navadimo varčevanja. Vzemimo si za zgled svoje starše: koliko se morajo truditi, da si prislužijo šiling za šilingom; koliko morajo delati in varčevati, da nam omogočijo višjo šolsko izobrazbo in nam odprejo pot do boljšega kruha! Če naši starši ne bi varčevali, potem mi ne bi mogli študirati. Za te njihove žrtve jim moramo biti hvaležni, hvaležnost pa jim bomo najbolje izkazali s tem, da se bomo pridno učili in se hkrati tudi sami navadili varčevanja. Zakaj se ne bi odrekli tu in tam kaki stvari, ki nam ni nujno potrebna! S tem pa si bomo privarčevali sicer le malenkostne zneske, ki pa bodo — naloženi sproti v hranilnico — tekom leta narasli na lepo vsoto, katere se bomo res lahko razveselili.

Zato bodi naš sklep ob „Dnevu varčevanja": Tudi jaz hočem varčevati, da bom pozneje kot družinski oče mogel skrbeti za svojo družino. Če bom varčeval jaz, bodo varčevali tudi moji otroci in tako se bo čut varčevanja podedoval iz roda v rod, da bodo tudi poznejši rodovi razumeli koristnost gesla: „Kamen ob kamen — palača, zrno ob zrno — pogača!"

LISICA IN KUNEC

Rekla je lisica kuncu:

„Zakaj kopliješ, kunec, tako ozke rove?"

„Zato, da mi ne bi hodila v goste," je odgovoril kunec.

ŠPORTNI SLOVENSKI VESTNIK

HOKEJ NA LEDU

Celovško hokejsko moštvo KAC je imelo v zadnjih dneh spet dve mednarodni igri, ki je obe odločilo v svojo korist in tako ponovno dokazalo visoko kvaliteto. Najprej je z visokim rezultatom 9:3 premagalo moštvo Lausanne iz Švice, zadnji torek pa so se Celovčani pomerili z moštvom IF Rönnskär, ki spada med najboljše hokejske ekipe Švedske. Po trdi borbi, ko je v prvi tretjini vodilo švedsko moštvo z 2:0 je KAC končno zmagal z rezultatom 4:2.

USPEH KOŠARKARJEV

Avstrijska moška reprezentanca v košarki je premagala izbrano ekipo Zahodne Nemčije z rezultatom 66:42. Eden najboljših igralcev je bil Kiefer iz Radentheina, ki je kot edini nedunajski igralec bistveno prispeval k zmagi. Tudi ženska ekipa ni razočarala in je njena zmaga 45:35 sicer pičla, vendar pomeni lep uspeh.

NOGOMET: AVSTRIJA — MADŽARSKA

V nedeljo se bo nogometno državno moštvo Avstrije v NEP-stadionu v Budimpešti pomerilo z reprezentanco Madžarske. Obe moštvi sta trenutno v dobri formi in je zato vsaka napoved o izidu igre tvegana. Tekmo bosta prenašala tudi avstrijski radio in televizija.

Korenine

18

Dobrica Ćosić

Ona spi? Spi? Izvlekel se je izpod pogrinjala in se s komolci oprl na blazino, nagnjen nad Simko. Nič je ne skrbi, pa spi. Njena rama je kakor panj. Beli se v temi. Ostudno. Bik nima takega vratu. Celo kopico las ima na glavi. Kuga. Prava kuga! Ne diha, kadi se iz nje. Preobjedla se je. Moje muke se je najedla. Tako je to, kadar dninarka postane prva gospodinja v okraju. Polna postelja mesa. Ženskega, kislega mesa! Žena... strina Višnja, vse so enake. Gotovo se pripravlja, da mi zmeša štrene... Kakor moja babica! Mijata bo privlekla v posteljo. Goleža. Goslača. Hlevarja. Tudi Luka je bil mlinar. Milunka jo nagovarja, naj bi ga zastrupili. Podkupila bo hajduka, da ga ubije iz zasede. Uredila bo z Nikolom. Z nožem me bodo razmesarili...

Tedaj se je zavalil na blazino in se skrčil kakor osušen stročec.

Hiša mu je postala zverinjak. Milunka je kača. Vrgel jo bo ven. Takoj. Še preden se zdani. Sonce naj je ne najde v njegovi hiši. Onemoglost, močnejša od želje, mu je preprečevala, da bi vstal in zapodil taščo iz hiše. In ta kača zdaj spi. Mirno. Moje je, moje pije, pod mojo streho se greje, pa sega po moji glavi. Tudi Aćim zdaj smrči. Samo zavoljo njega mora obstajati bog. Z mokro vrvjo je pretepal ženo. Mojo mater. Niti spal ni z njo. Zato ker mu ni rodila še nekaj Vukašinov.

Vukašin se je šolal za odvetnika. Postave pa si izmišljajo in menjujejo odvetniki. Kaj mu pomaga pravica? Ni pravice brez potrdil. Simka spi. Spi jalovka. Tako sladko bi jo zabil v zemljo!... On, norec, praznoglavec, nikoli ni zahteval potrdila. Kako bo dokazal sodišču, da mu je med šolanjem... in potem, in tistih tri sto zlatnikov, ki mu jih je dal, ko je prišel... kako bo dokazal, da mu je izplačal njegov del očetove dediščine? Vsa posest, ki jo je kupil on, Djordje... Zemljiške knjige se glasijo na Aćima. Slepec sem. Kar, Djordje! Ko si slepec, naj ti slečejo tudi srajco!

Zaječi in potegne roke izpod odeje.

Vukašin bo na sodišču tajil, da bi zmanjšal vsoto. Potuhnjen je. Še ko sta bila otroka, ga je tožaril Aćimu. Koliko denarja mu je zdajal doslej? Osemnajstkrat... Pa hrana, pa obleka? Ne, najprej v gotovini. Palanka, pa Beograd, pa Pariz, in spet Beograd...

Roji številk so mu kolobarili v odprtih očeh in glavi. Računu ni bilo konca, nikakor ni mogel sešteti. Ves čas pozablja začetne številke in se spet vrača na začetek, pomaga se si tudi s prsti na nogah.

...pognal bo Simko. Ali je to sploh žena, ko more nocoj spati? Tako je. Nerodovitnica nima duše. Prav mar ji je, da bo njemu nocoj vsa kri iztekla v mučenju, nespečnosti. Kaj je to komu mar! Oženil se bo z dekletom. Nočem. Oženim se s pošteno vdovo, ki je porajala otroke. Moške otroke. Cerkev ga ne bo poročila. Tudi ni treba. Glavno je, da bodo otroci njegovi. Premoženje bo prenesel nanje. Aćim ne bo dolgo živel. Aćim... Otroci so moji. Vseeno mu je, katera žena jih je rodila.

Spreletala ga je zona in spet se je nagnil nad ženin obraz. Simka se je zganila, kakor da se prebuja. On je zadržal dih. Srce se mu je pognalo dol po roki, hitro navzgor in navzdol, in kakor majhna utež udarjalo v komolec, na katerega se je naslanjal. Ona je spet enakomerno, tiho in piskajoče dihala v spanju.

Niti lepa ni. Nekatere žene so lepše od nje. Pognal jo bo, pognal jo bo...

Dihala sta oba. Samo da njemu tenka mrena spanja ni mogla umiriti bolečine. Tudi spanje ga je bolelo. Tenka mrenica posušene krvi, mlačne, bodeče. Čelnica se je odvalila in v skorjico možganov zebe in boli, po njej se vleče krtačka spanja, dlakasta, ostra, in ne preneha boleti tudi, ko je vstal pred Simko in se oblekel, da hitro pobegne pred bolečino, da odnese bolečino ven, jutro je sivo prav tako kakor možgani brez čelnice, še ledena skorja snega, ki je zakovala strehe v zemljo, ni hladnejša od njegove kože, ker je nocoj eno in drugo nagubal veter, tudi opanek je zmrznil, peš ne more, hlev je topel kakor žena in kisel kakor ona, konji so hitri, tudi najhitrejši konji, hrzajo kakor nocoj veter, mora jo pognati, ni pijan, samo zapreže konje, kam pojde? tudi hlapci spijo, tudi hlapci so nocoj mirno spali! komaj je vzdignil oči, prijetno mu je bilo, ko se je naslonil na konjske lakotnice; dolgo stoji naslonjen, neznosno toplo mu je, pelje konje ven, razpočili se mu bodo možgani, v roke ga tako zebe, da komaj zadrguje poveznice, komaj pretika vajete, samo da odide od tod, da je ne bi ubil...

„Takoj se mi izgubi iz moje hiše! Takoj, ubijem te!"

Bolj pusto ti bo, Djordje." Samo to je rekla zaspana Milunka.

„Ven! Poberi se ven!"

Cuka za vajeti, Mijat teče odpirat velika vrata, konja

Zakaj peša rodovitnost kmetijskih zemljišč?

(Konec)

Zadnjič smo se v zvezi s tem vprašanjem in v zvezi s pomenom umetnih gnojil v rastlinski proizvodnji ter v prehrani ljudi in živali pogovarjali o tem, kako najbolj enostavno ugotovimo potrebo po gnojenju in po količini gnojenja. Pri tem smo videli, da sta nam na razpolago dve možnosti. Prvo možnost, to je preiskavo zemlje, smo ob tej priložnosti že opisali. Danes pa se bomo nekoliko bolj pomudili pri smernicah in razlagi,

kako napravimo gnojilni poizkus na polju?

Gnojilni poizkus obstoja iz primerjave pridelka na različno gnojenih pasovih določenega zemljišča. Na splošno v današnji kmečki praksi zadostuje, da z gnojilnim poizkusom ugotovimo

a) katerih gnojil v zemlji primanjkuje in
b) kako rastline odgovarjajo na povečane količine gnojil.

Za prvo stopnjo poizkusov, kjer hočemo ugotoviti, katerih gnojil v zemlji primanjkuje, zemljišče najbolje po celi dolžini prelehamo na 5 enako širokih pasov. Po dolžini zemljišča in širini pasu zračunamo njegovo površino in določimo količino gnojil, s katerimi bomo v poizkusu gnojili. Pri tem bo najbolje, da širino vsakega pasu določimo tako, da bo njegova površina zaokrožena, da bo recimo znašala 10 arov, se pravi 1000 m². Pasove potegnemo najbolje v sredini zemljišča, kajti ozare nas mnogokrat lahko varajo.

Na teh petih pasovih, ki smo jih začrtali, prvega pasu ne bomo gnojili (O). Drugi pas bomo gnojili s fosfornim in kalijevim gnojilom (PK), tretjega z dušičnim in fosfornim gnojilom (NP), četrtega pa z dušičnim in kalijevim gnojilom (NK). Peti in zadnji pas bomo založili z vsemi tremi vrstami gnojil (NPK). Vsakega gnojila bomo vzeli običajen obrok, ki ga rastlina, s katero poizkus delamo, zahteva. Običajno pa bo zadostovalo, če bomo na prvo polovico dolžine pasu (5 arov površine) dali

na 2. pas (PK)	25 kg Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli,
na 3. pas (NP)	10 kg Nitramoncala in 25 kg Thomasove moke,
na 4. pas (NK)	10 kg Nitramoncala in 15 kg kalijeve soli,
na 5. pas (NPK)	10 kg Nitramoncala, 25 kg Thomasove moke in 15 kg kalijeve soli.

Prvi pas ostane negnojen.

Drugo stopnjo poizkusa lahko napravimo na istih pasovih zemljišča in sicer v drugi polovici dolžine zemljišča. Na tej polovici pa gnojimo pasove (á 5 arov) tako-le:

1. pas (O)	brez vsakega gnojila			
2. pas (N_1PK)	20 kg Nitramonc.,	25 kg Thom. moke,	15 kg kal. soli	
3. pas (NP_1K)	10 kg ,,	50 kg ,,	15 kg ,,	
4. pas (NPK_1)	10 kg ,,	25 kg ,,	30 kg ,,	
5. pas ($N_1P_1K_1$)	20 kg ,,	50 kg ,,	30 kg ,,	

Med letom bomo na prvem delu pasov videli, katerih gnojil so rastline doslej najbolj pogrešale, drugi del pasov pa nam bo povedal kje je na tem zemljišču meja rentabilnosti gnojenja. Ravnokar imenovani obroki gnojil veljajo kakor rečeno na 5 arov pri žitu in travnikih pri okopavinah pa je treba obroke, zlasti one dušika in kalija povečati.

Z opisom priprave gnojilnih poizkusov zaključujemo naše pogovore o vzrokih pešanja rodovitnosti zemljišč. V kratkem in na zelo posplošen način smo ponovili v glavnem vse, kar je potrebno, da kmetovalec ve o gnojenju. Upamo, da smo s tem nekoliko pripomogli k temu, da na Koroškem ne bomo — kakor smo bili doslej — zadnji pri gnojenju in s tem tudi pri višini hektarskih donosov v Avstriji. (ul)

Rekordni pridelek pšenice v Avstriji

Letošnji pridelek pšenice v Avstriji je znašal 460.000 ton zrnja. S tem so bili letos prekošeni vsi dosedanji rekordi pridelka pšenice. Z letošnjim pridelkom bodo v državi takorekoč krite potrebe pšenice za prehrano, ki znašajo mesečno 40.000 ton. Uvoz pšenice v prihodnjem letu je omejen na 35.000 ton.

Kmetijski stroji največje gospodarsko breme kmetije

V Zahodni Nemčiji so zračunali, da odpade na osebo, ki je zaposlena v kmetijstvu, od vrednosti strojnega parka kmetije 13.500 nemških mark, kar je približno 81.000 šilingov. S tem je delež, ki od vrednosti strojev odpade na kmetijskega delavca, enak deležu, ki odpade na delavca v industriji.

Pričela se je doba zimskega krmljenja

Prehod od zelene krme ali paše na zimsko krmljenje je v govedoreji zelo občutljiv čas. Ta prehod nikakor ne sme biti nagel, temveč kolikor le mogoče postopen. Kolikor se le da, je treba zategniti z zelenim krmljenjem. Prav tako pa je potrebno, da je tudi za zimsko krmljenje dovolj sočne krme na razpolago. Kjer za oboje tekom leta nismo poskrbeli, tam je zlasti letos nevarnost, da bosta pričeli molznost in prirastek v hlevu v prihodnjih tednih zaostajati in da jih bo šele v pozni pomladi mogoče spet za silo uravnati. Docela popraviti pa jih sploh ne bo mogoče.

Priprava dovoljnih zalog krme za prenod od zelenega na zimsko krmljenje in za zimsko krmljenje je sicer stvar, o kateri mora kmetovalec voditi račun od pomladi naprej tja do avgusta, ko je treba sejati strniščne rastline za poznojesensko krmo (lihoogrščica, Siletta) in za zgodnjo vigredno zeleno krmo (oljna repica, ogrščica in mešanice rži in grašče). Vendar sta šele meseca oktober in november čas, ko lahko ugotovimo dejanske zaloge krme do spomladi in ko moremo sestaviti

proračun zimskega krmljenja tja do pomladi, ko bo spet dovolj nove zelene krme in paše na razpolago

V proračunu zimskega krmljenja je treba najprej zajeti vso sočno krmo, ki nam je za prehod na izrecno zimsko krmljenje še na razpolago. To pa so poleg lihoogrščice in Silette še odpadki zelja, repe in pese, sadje in sadne tropine ter repa in pesa. Šele, ko nam bo vsega tega zmanjkalo, lahko brez skrbi odpremo silos in pričnemo s krmljenjem silaže. V tej prehodni dobi pa bomo varčevali tudi s peso in jo hranili zlasti za novomolzne krave in za svinje — dojnice.

Po drugi strani pa je treba v proračunu zimskega krmljenja ugotoviti zaloge suhe krme (sena, otave in slame) in zaloge silaže in sicer tako po količini kakor tudi po krmni vrednosti. Količina bo dala podatke o zalogi sušine, krmna vrednost pa nam bo povedala, koliko imamo beljakovin in škrobnih enot v zalogi. Če bomo te zaloge delili skozi število dni zimskega krmljenja — letos bo to povprečno še 180 dni —, potem bomo dobili količino sušine, beljakovin in škrobnih enot, ki jo smemo povprečno na dan pokrmiti. Z ugotovljenim dnevnim obrokom pa bo sodoben živinorejec kmalu dognal, ali mu ta obrok za njegovo čredo zadostuje ali ne. Vedel pa bo tudi, katera hranila bo treba dokupiti oziroma za koliko bo eventuelno treba govejo čredo zmanjšati, kajti dokup sušine in škrobnih enot se nikakor ne izplača.

Seveda tudi po proračunu ne smemo krmiti tja v en dan. Ne smemo namreč pozabiti, da

seno ni vedno seno in da seno ni otava,

temveč, da so tudi tu razlike v krmni vrednosti, ki često niso malenkostne. Najboljše seno, ki je bilo zgodaj košeno in ki smo ga sušili na sušilih, bomo pričeli krmiti šele po Svečnici, ostalo običajno seno pa pričnimo krmiti sedaj. Glejmo pa, da bomo — če le gre — skozi celo zimo mešali seno prvega odkosa s senom drugega in tretjega odkosa. Zelo grobo seno in ono, ki ga je močno oprl dež, pustimo sedaj pri miru in ga pričnimo pokladati šele pomladi ob novi zeleni krmi ali paši. To seno namreč ni dosti boljše od slame, vsled česar bi njegova običajna količina — tudi v mešanici z boljšim senom nikakor ne zadostovala za kritje potreb goveje črede po hranilih.

Če le moremo, dajajmo živini sena, kolikor ga bo požrla. Če nam pa sena manjka, nikakor ne krčimo njegov dnevni obrok, temveč raje prodajmo eno ali dve govedi. Glavno je, da imamo za čredo dosti sena. Če pa imamo sena premalo in če črede ne zmanjšamo, potem bosta čez zimo padla tako molznost krav kakor tudi prirastek doraščajočih mladih goved. Od 10 kg sena in 30 kg silaže moremo dobiti le 10 l mleka, vseeno, če to količino damo eni kravi ali pa jo razdelimo na dve.

Ob vsem tem še nekaj pripomb, ki tičejo

proračun krmljenja silaže

pozimi in pomladi. Po višini silaže v silosu lahko zračunamo obrok, ki ga sme živina dnevno požreti, da nam silaže ne bo zmanjkalo in da bomo z njo potegnili do zelene krme. Deset centimetrov debela plast silaže predstavlja v silosu z 2 m premera 220 kg silaže, v silosu z 2 ½ m premera 350 kg, v 3 m širokem silosu pa 500 kg. Zmerjeno višino silaže v silosu delimo s številom dni zimskega krmljenja. Na številu centimetrov, ki jih s tem dobimo, vidimo, koliko silaže smemo dnevno pokrmiti, da bo do pomladi dovolj zaloge.

V primeru, da dnevni obrok na govedo ne bo dosegel 25 do 30 kg, je bolje, da ga skrčimo, da dajemo manj silaže, zato pa skozi zimo manjkajočo količino beljakovin in škrobnih enot v obliki močne krme, manjkajočo količino sušine pa v obliki slame.

Ne pozabimo: Govejo čredo bomo dobro prezimili le, če bomo imeli skozi celo zimo dovolj krme in če bodo krmni obroki skozi celo zimo enakomerni. Razen močne krme se nam za zimo ne splača dokupovati nobene druge krme in je bolje, da ob pomanjkanju suhe krme govejo čredo primerno zmanjšamo.

---

se stresata od mraza, želita se segreti v diru, sani so zaškripale.

„Simka naj me ne čaka v hiši!" je zavpil, ošvrknil konje, da so se pognali v skok skozi Prerovo in se na vzpetini nad vasjo spustili v korak: Kam bom zdaj? Domov... nočem! Z bičem poči po hladni belini jutra. V Grabovici, pred krčmo, je naglo zaustavil konje. Hotel je stopiti s sani, pa se je spomnil noči, ko se je vračal s poti, z vozarji in s Tolom, spomnil se je odvrženih steklenih biserov, puške na kolenih, strahu pred hajduki v Jasiški planini, pa tistega jokanja v krčmi, v sobi za trgovce. Od tedaj se je to začelo... Osramočen sam pred seboj je pognal konje naprej, da zbeži pred seboj, da se v dirjanju po mrazu razkadi bridkost in maček neprespane noči, da mu vetrovi razbistrijo um in spet povrnejo čelnico na ogoljeno možgansko mrenico, po kateri migljajo posekani živci v taktu konjskega dira.

Ko je prišel v Palanko, konja sta iz navade šla počasi, se je vprašal: Kaj bom tukaj? Čemu sem prišel? Branil se je neke povsem jasne in neprijetne misli, pa vendar je brez premišljanja zapeljal na dvorišče kavarne „Orač". Konja sta otresala znojni glavi in jezno grizla žvali, on pa je s spuščenimi vajetmi sedel na saneh in se bal stopiti z njih. Nikoli ni prišel s takim namenom ne v to ne v katero drugo kavarno. Iti mora čez smetišče in sneg, črn od vode, v kateri so pomivali lončke za kuhanje kave, gledal je: „Orač" je presito, rejeno in leno metal smeti prav do praga širokih in nizkih duri in se grbil pod valovito streho, težko od snega in strešne opeke, streho, ki je pokrival hlev in varovala konje tistih, ki jih je požiral z istimi temnimi durmi, skoz katera je z gnojem skrunil zimo. Na vrsti krivih ogoljenih tramov stajskega pristreška so viseli konopci in povodci, iztegnjeni, spuščeni, kakor da so malo pred njegovim prihodom sneli obešene ljudi z njim. Tedaj je vrgel vajeti hlevarju in hitro vstopil v kavarno, stiskaje se skozi kavarnarjeve pozdrave, neka vprašanja in pripovedovanja...

Djordje odpre oči.

Počrnela kavarna se potaplja v vročo meglo trudne pijanosti, boli ga v želodcu, stiska v požiralniku, in ziblje se v glavi, glava niha od stropa do poda, valja se po nagnjeni točilni mizi, peče se na peči, obešeni na svetilko, mize — prevrnjeni ščurki kobacajo s šestimi, osmimi suhimi nožicami in hočejo vščipniti ogorke, ki vpijejo, vpijejo...

Ne ve, koliko časa je poteklo, preden se je bučanje in vpitje zbistrilo v človeške glasove in besede, preobrnjeni ščurki so postali mize, ki stojijo po strani, ogorki so spet ljudje, mestni sleparji in priskledniki, točilna miza stoji vodoravno, iz svetilke se kadi navpično, težka glava mu žuli vrat; Djordju se povrača zavest: v kavarni je, veliko je pil, osramotil se je, zelo mu je hudo...

„Ika, vse poženi ven."

Kavarnar je to komaj dočakal:

„Zapremo, gospoda! Poslovite se, gospoda, in zdaj veste, za koga morate glasovati."

Prva sta se znašla na ulici cigana, strmoglavljena ven. Drugi so se malo upirali, potem pa so se tudi oni s pijanim lahkonočenjem spravili ven. Ika je pomagal natakarju pobrati kozarce in stopil k Djordju, da naredita račun.

„Nocoj ne plačam nič."

„Saj imaš tudi prav: za štetje denarja je dan."

„Veliko sem popil..." zdelo se mu je, da bo umrl od ostudne muke v prsih in želodcu.

„Moški, ki se katerikrat ne napije, ni moški. Samo da tisti vojaki ne bi naredili kake nesreče. V Prerovo so odšli."

„Molči!"

„...Ko se zdani, bodo v vasi. In ko prva poči, bodo ulice prazne," zasoplo reče Steva Čadjević, tudi sebi previsok, in sede na divan.

Aćim neslečen vstane iz postelje in privije stenj v svetilki. Spet sede na posteljo. Dolgo gleda grudice snega, otresene s Stevovih opankov, in ne da bi vzdignil glavo:

„Moramo."

„Žene bodo zaman snele bele robce. Korist bo imel samo pop Veličko," in tiše doda: „Djordje popiva?"

„Ali si se zbal?" se mršči Aćim.

Čadjević molči in potiska roko v mošnjo s tobakom.

„Pojdiva, da pokličeva vas," vstane, obleče suknjo čez kožuh, vzame palico, Čadjević gre za njim iz hiše.

„Postoj malo," reče pred debelo akacijo, ki z vejami objema pristrešek stare hiše. „Ali se spominjaš brusa?"

„Saj smo ga sneli šele, ko je umrla mati," ne odgovori takoj Aćim in v glasu ne prikriva začudenja in neprijetnosti.

Čadjević stopi k akaciji, narasli v noči, črni pred snegom, nasloni se nanjo, obrnjen k Aćimu:

„Veš, zakaj vprašujem," zamolklo šepeče.

(Nadaljevanje sledi)

KITAJSKA MODROST

Ali veš, če ni Tvoja želja, da živiš, samo zmota! Ali veš, če ni Tvoj strah pred smrtjo podoben bojazni deklice, ki je mislila, da je zagrešila pot, a ni slutila, da je na pravi poti domov!

Neka revna deklica je bridko jokala, ko so jo iz koče njenih staršev odpeljali v cesarsko palačo. In ko je s cesarjem sedela za bogato obloženo mizo, se je kesala, da je jokala.

Ali veš, če umrli ne obžalujejo, da jim je bilo nekoč toliko do življenja!

Marsikdo sanja o veseli gostiji, drugi dan pa mu prinese trpljenje. In marsikdo sanja o trpljenju, naslednji dan pa sedi na veseli gostiji. V sanjah ne opazi, da so vse samo sanje. Šele ko se prebudi, opazi, da se mu je samo sanjalo.

Možno je, da se bomo nekega dne prebudili in spoznali, da so bile življenje samo sanje. Ne verjemi, da čuješ, in ne verjemi, da si na svetu vladar ali hlapec. Ti sanjaš. In tudi če Ti pravim, da si sanjač, so sanje...

(Po Čuang-ceu — 370—302 pred n. š.)

Per Olof Ekström:

Srečala sta se poleti

(Odlomek iz romana PLESALA JE ENO POLETJE)

Obrnila se je proti njemu, voljno in mirno s priprtimi usti, in ko jo je poljubil, se mu ni odtegnila, temveč mu je namesto tega še sama odgovorila in njena roka se je počasi vzdignila in se mu ovila okrog vratu. Dolgo sta tako sedela, potlej pa sta se vzdignila, potoglava in na pol slepa in Kerstin je obslonela s čelom na njegovem ramenu.

„Si hud, ker sem te udarila?"

„Ne. Te ne smem pogledati, Kerstin? Zakaj mi skrivaš obraz?"

„Nikar me ne glej..."

„Te je sram?"

Čez nekaj časa je odgovorila:

„Jaz sem samo vesela, čez vse vesela. Pa tudi sram me je."

Luč nekega kolesarja je posvetila izza ovinka vrh klanca in tedaj sta se zavedela, da stojita sredi ceste. Brž sta smuknila v dolino in jo ubrala po poti proti veliki skali in na vsak korak sta upogibala travo in bujno zelenje. Rosa jima je hladila gležnje in noge, vendar tega še opazila nista.

„Me imaš rad?" je vprašala, ko sta se ustavila ob skali in se prijela za roke, da mu je bil ves obraz zakopan v njene lase.

„Imam."

„Res?" Nagnila se je navznak, da bi mu mogla pogledati v oči.

„Res, res te imam rad," je potrdil in spet sta se poljubila in Göran je opazil, kako hitro napreduje v tej umetnosti.

„Zakaj si bila zmeraj tako visoka nasproti meni?" jo je vprašal in ker je molčala in nekaj časa premišljevala, se je prikopal do sklepa, ki so do njega prišli že tudi mnogi drugi: kdor dolgo molči, ima čedalje več povedati. Vendar je bilo njen glas prijetno poslušati, bil je mehak in blag in voljan kot noč, tako da je lahko na dolgo in široko pripovedovala:

„Ko bi ti vedel, kako sem bila vesela, ko sva se prvikrat srečala! Slišala sem vse mogoče o tebi, pa sem bila radovedna, kakšen si, in ko sem te zagledala, me je bilo sram, ker sem bila prepričana, da se bo videlo, kako si to želim. Bala sem se, da boš prevzeten, pa nisi bil — pogovarjal si se z menoj, kakor sem bila prepričana, da se moreš pogovarjati le s svojimi prijatelji — tako da sem nazadnje kar gorela od želje, da bi te lahko spet videla."

„Marsikdo pravi, da sem grd in da ni na meni ničesar, kar bi bilo vredno pogledati."

„Zame že nisi grd — in zakaj bi se menila za to, kar pravijo drugi?"

„Vendar mi še nisi povedala, zakaj si tako nestanovitna! Zdaj si dobre volje in dobra prijateljica, drugič spet pa si prava zbadljivka in včasih me nočeš niti pogledati..."

„Misliš, da sem ošabna?" je vprašala. „No, saj mogoče sem — vsaj ponosna — vendar nisem posebno trde glave. Vsaj toliko nisem neumna, da bi si domišljala nekaj, kar nisem. In kaj bi rad od mene? Jaz sodim sem, ti pa tja, srečala sva se in kar kmalu se bodo najine poti spet razšle. Mogoče si se pomenkoval z menoj več kot z drugimi, vendar si sama nisem upala, da bi te srečavala, kakor sem si želela — zavedam se, da to ne bo dolgo trajalo. Kdor ničesar nima, ne more ničesar izgubiti, sem si mislila. Dostikrat se mi je zazdelo, da si se mi tako približal, vse je bilo mahoma tako svetlo in dobro — potlej pa so začeli ljudje jezikati o tebi! Sem si prišel samo za svojo zabavo, so te obirali, mika te, da bi se poigračkal z dekleti; in tako so me posvarili! Navsezadnje pa sem sprevidela, da so se ljudje zmotili, kakor po navadi — saj nisi tak, zato sem se začela smejati svarilom. Vendar se nisem posebno dolgo smejala, ker sem lepega dne izvedela o tebi... zastran neke druge... In res se mi je zdelo, kakor da si se mi odmaknil zaradi Sylvije. Začela sem se spraševati in tako sem naprosila Elly, naj poizve, kako je pravzaprav s to rečjo. Potem sem dosegla, da sem dobila vlogo v igri..."

Ni se mogel premagati, da bi se ne nasmejal, in potem jo je potresel:

„Mala spletkarka!"

„Si hud name za to?" ga je vprašala in v očeh se ji je pokazal strah.

„Kje neki," je odvrnil in jo poljubil. Nenadoma ga je vprašala:

„Kakšen se ti zdi moj parfum?"

„Lepo diši," je takoj odgovoril in šele tedaj začutil plehek duh po španskem bezgu. Vendar je Kerstin zmajala z glavo.

„Zoprn je. Nobenega nisem imela in ker mi je danes ostala poldruga krona od prodaje jajc, sem si kupila tole stekleničico. Nisem vedela, kako je nagnusen, dokler se nisem nadišavila z nekaj kapljicami. Zdaj se počutim, kakor da sem umazana, in bi rada vse to prekrila s kakšnim drugim duhom..." Zasmejala se je in spremenila ton. „A lahko si misliš, kakšne preglavice sem imela s teto zastran denarja. „Si kupuješ sladkarije?" me je vprašala. Seveda jih, sem rekla, ker za vse nič ni smela izvedeti, da sem kupila parfum, drugače se vse skupaj ne bi dobro končalo..."

„K frizerki pa seveda hodiš," je rekel in jo potegnil za lase. Spet je odmajala z glavo.

„Ko bi ne imela takole skodranih las, bi prav gotovo hodila s konjskim repom — ali pa bi se na kratko ostrigla — ali pa bi si spletla kito na tilniku... Ampak, Göran, zakaj ti neki čenčam o vsem tem? Gotovo te morim..."

„Ne, še malo ne... Ti le kar pripoveduj!"

Poljubila ga je v zahvalo, najprej na eno lice, potem še na drugo in nazadnje na usta, in videl je, kako se ji bleščijo zobje za sočno se lesketajočimi ustnicami. Ves zamamljen je naslonil svoje lice k njenemu in tako obslonel. Z usti pri njegovem ušesu mu je pripovedovala in Göran je ves ginjen poslušal njen glas:

„Si bil že kdaj nesrečen? Tako nesrečen, da si hotel kamor si že bodi stran, samo da bi bil kje drugje? — Ne, tak še nisi bil nikoli, zmeraj si imel vsega zadosti... Jaz pa sem že bila... Ti ne veš, prejšnjo zimo sem mislila, da se mi bo zmešalo. Fanny je bila na ljudski univerzi, jaz pa sem se sama ubijala s starimi. Povsod drugod imajo že elektriko razen pri nas, ker oče in mama ne marata, da bi nam jo napeljali, in tako moram čistiti petrolejke in varčevati s smrdljivcem za svečavo. Samo v cerkvi sem mogla videti kakšnega soseda ali pa če je prišel kdo k nam v vas, kar pa se zgodi samo vsake kvatre; še nikoli pa se ni zgodilo, da bi se lahko po mili volji pomenkovala s kom. Čas se je vlekel, vlekel, vlekel! Smejati se je bilo greh, peti je bilo greh, če sem spregovorila malo glasneje, so me poučili, naj se mladina nauči molčati, kadar govorijo starejši, pametni ljudje. Lepa obleka je greh, lepa glasba je greh... Oh, Göran, tako se človek nauči sovražiti! Sovražiti ljudi in boga in ves svet in bi najrajši sesul nebo in zemljo, in kadar te nihče ne sliši, jokaš in preklinjaš in zmerjaš..."

Göran se je prestrašil — obenem pa mu je bilo, kakor da sliši sam sebe, ker je tudi sam že isto občutil. In potem ga je obšel sram spričo lastne nestrpnosti — čez kaj pa se sploh more pritoževati?

ANEKDOTE

● *Pianist Rubinstein je nastopil pred carjem v ruski prestolnici. Med koncertom se je car ves čas glasno pogovarjal z okolico. Rubinsteinu je bilo nevljudnosti kmalu dovolj in je prekinil igranje. Nastala je mučna tišina. Naposled je rekel Rubinstein:*

»Kadar car govori, je moja dolžnost molčati.«

● *Mlad skladatelj je Verdiju zaigral svoje prve skladbe in Verdi je menil:*

»Ne bi vam rad povedal svojega mnenja. Razumite — večji in močnejši ste od mene.«

● *Pianist Godowsky je gostoval z večerom Beethovnovih del v New Frankfortu v Texasu. Po koncertu je bil v čast Godowskemu banket, na katerem je spregovoril župan. Rekel je:*

»Dragi slavljenec! Ko se še kdaj povrnete med nas, nam morate spet zaigrati tega Beethovna. Rečem vam, v vsem Texasu ni deset ljudi, ki bi znali pisati tako muziko!«

● *Na smrtni postelji je dejal Hector Berlioz:*

»Umrl bom. Zdaj bodo končno igrali moje glasbo!«

KALDOR LAXNESS:

„Tako velik pesnik si"

Dolgo je molčala, slišal ni nič drugega kakor dež, ki je padal zunaj na zemljo. Bil je gost in lil je brez prestanka.

„Ne," je nazadnje rekla, „čevljev ne bom dobila."

„Zakaj pa ne?"

„Jeseni ne bom šla na pokopališki ples."

„Kaj to pomeni?" je rekel.

„Noseča sem," je rekla.

Tedaj se je vzdignil v postelji. Dolgo jo je gledal, ko je ležala tam pred njim: mlada, bela in ljubljena v prvi poletni temi. Ni vedel, ali naj bo ob tej novici vesel ali žalosten. V resnici je čutil nekoliko ponosa. Šele oktobra jih bom osemnajst, si je mislil. Malo jih je, ki v tako mladih letih pričakujejo otroka. Sklonil se je nadnjo in jo poljubil.

„Ničesar ne obžalujem," je rekla. „Samo, kaj boš rekel županu?"

„Kaj pa je županu to mar?"

„Saj oba dobivava podporo od občine. Ubil naju bo."

„Ali ve?"

„Če ve? Vsako noč stojijo vsi prebivalci Svidinsvika tu zunaj pred oknom in štejejo minute, ki jih prebijem pri tebi, kakor da so njihove zadnje kaplje krvi. Nocoj me je hotel oče pridržati."

„Poročila se bova," je rekel.

„Ha-ha-ha," je rekla.

„Ali se nočeš poročiti z menoj, ljuba moja Meya?"

„Pač," je rekla. „In kaj potem?"

„Nič drugega."

„Od česa pa bova živela?"

„Pokazal bom, da sem pesnik," je rekel. „Gutmundur Grimsson Grunnvikingur baje jemlje po dve in včasih po tri krone za spominske verze."

Nekaj časa je računala v mislih. Potem je rekla:

„Žal jih tako malo umre. Od tega ne moreš živeti."

Dolgo je gledal, kakor človek, ki opazuje veliko število optičnih prevar in se ne more odtrgati od njih. Konci njegovih prstov so se neprestano igrali na njenih okroglih oblikah. Nazadnje so se ji oči napolnile s solzami. Rekel je: „Rad te imam" in zakopal obraz na njene prsi. Tako je minila noč.

Zašepetala je: „Prej mi je bilo tesno in mislila sem, da je grdo. Se spominjaš, kako mi je bilo tesno. Morda je bilo zato, ker nisem verjela, da je res. Kljub vsemu pa je le res."

„Kaj?"

„Ljubezen," je rekla. „Zdaj vem, da se bova ljubila, dokler bova živela."

„Vem," je zašepetal. „In nikoli se ne bova ločila."

Potem je čepela na robu njegove postelje in si obula razdrapane čevlje.

„Kaj naj storiva?" je vprašal.

Sedi na robu postelje, s komolci oprtimi ob kolena, prste ima med zobmi in gleda v noč.

„Daleč zunaj ob Fjordu," govori tiho, „samo kako uro je do tja, stoji majhna koča. Prav spodaj ob bregu, čisto sama zase. Okoli hišice je majhen, ograjen travnik in tudi nekoliko zemlje je, da lahko posadiš zelje. Zemljo je treba opleti. Na strehi rastejo rože. Pred hišo je majhen zaliv, na obrežju pa čoln. Nekaj ribarskih vrvi, morebiti košček mreže. In rože na strehi. Nisi šel nikoli tam mimo?"

„Še ne," je rekel. „Povej, povej."

„Vsi pravijo, da je hišica čedna in čudijo se, kako čisto je vse okoli nje. In rože rastejo na strehi."

Nenadoma je utihnila, toda okoli ust in po licih, vse doli do vratu je krčevito trzalo. Pogreznila se je v roko, nazadnje pa se ni mogla več obvladati. Najprej je jokala v svoje roke, zibala glavo, drgetala, v brezupu zibala telo. Potem je prijela njegove roke in jih pokrila z vročimi poljubi in solzami. Še zmeraj je deževalo. Njen obraz je bil brezizrazen. Odkašljala se je in zapihala skozi nos. „Dan je že," je rekla ravnodušno in tiho. „Iti moram. Zbogom." Ni mu dala roke, potem pa je izginila.

Njegove roke so bile še vroče in mokre od njenih solza.

DARLE NIKO:

Čakal sem nate

Čakal sem nate,
iskal sem pozorno
po ulici prašni
v vrtincu obrazov.

Čakal zaman sem.
Ne belega krila,
ne kodrastih las
ni odkrilo oko.

Čakal sem, čakal —
in še te bom čakal,
dokler me pogled tvoj
ne plača za vse!

(Mladje)

Zum Denkmal für die Opfer des Faschismus in Eisenkappel:

Die Forderung des Bischöflichen Ordinariats

widerspricht den Bestimmungen des Gesetzes über die Fürsorge und den Schutz der Kriegsgräber und Kriegsdenkmäler

Die Angehörigen der in der Umgebung von Eisenkappel gefallenen Partisanen und der von dort stammenden Opfer des Faschismus haben im Zusammenwirken mit dem Verband der Kärntner Partisanen am Friedhofe in Eisenkappel ein gemeinsames Grabdenkmal für sämtliche in der Umgebung von Eisenkappel gefallene Freiheitskämpfer und von dort stammende Opfer der politischen Verfolgung errichtet.

Als Anfang Oktober dieses Jahres mit der Errichtung des Grabdenkmals in Eisenkappel begonnen wurde, schrieb eine Kärntner Tageszeitung von einer „Provokation besonderer Art und Weise", über die sich die heimattreue Bevölkerung „äusserst entrüstet". Gleich danach schaltete sich auch das Bischöfliche Gurker Ordinariat ein und verlangte die Einstellung der Arbeiten sowie die Entfernung des bereits errichteten Fundaments.

Diese Forderung des Bischöflichen Ordinariats war vollkommen unbegründet, da das Ordinariat schon voriges Jahr einen genauen Plan für das beabsichtigte Grabdenkmal erhalten hatte und das gleichzeitig eingebrachte Ansuchen um Genehmigung der Errichtung des Grabmals bis Anfang Oktober nicht erledigt hat. Erst als nun an die Errichtung des Grabmals geschritten wurde, antwortete das Ordinariat mit einer Forderung, die beim Grossteil der Bevölkerung der Umgebung von Eisenkappel eine grosse Erbitterung hervorrief.

Am 24. 10. 1960 sprach eine Delegation des Pfarrkirchenrates Eisenkappel gemeinsam mit Vertretern der Angehörigen der in Eisenkappel begrabenen Opfer des Faschismus beim Gurker Ordinariat vor und intervenierte wegen der Errichtung des Grabdenkmals. Bei dieser Gelegenheit machte das Bischöfliche Gurker Ordinariat, vertreten durch Herrn Generalvikar Kadras, die Bewilligung zur Fertigstellung des Denkmals von der Bedingung abhängig, dass einerseits auf der Vorderseite des Grabsteines noch die Worte „O Herr gib ihnen die ewige Ruhe und das ewige Licht leuchte ihnen" oder wenigstens die Worte „O Herr gib ihnen die ewige Ruhe" angebracht werden und **andererseits auf den Seitentafeln, auf denen die Namen der gefallenen Partisanen, der in den Aussiedlungslagern Gestorbenen und in der Heimat Hingerichteten angebracht sind, „die Bezeichnung der Zugehörigkeit zur Sowjetrepublik oder zur jugoslawischen Republik wegkommt".**

In Eisenkappel sind nämlich neben Einheimischen auch mehrere gefallene Freiheitskämper aus der Sowjetunion und aus Jugoslawien begraben, welche gemeinsam mit den Kärntner Partisanen gegen die nazistische Gewaltherrschaft und somit für die Befreiung Österreichs gekämpft haben.

Die erwähnte Delegation aus Eisenkappel gab bei ihrer Vorsprache dem Verlangen des Gurker Ordinariats zwar ihre Zustimmung, um wenigstens 15 Jahre nach Kriegsende zum Gedenktag der Toten endlich das Grabmal fertigstellen zu können, aber anlässlich der Enthüllung des Denkmals und bei der Veranstaltung in Eisenkappel am 30. Oktober **kam der Unmut der Bevölkerung klar zum Ausdruck, als betont wurde, dass die Forderung des Ordinariats weder berechtigt und gerecht, noch demokratisch und gesetzlich ist.**

Diese Forderung des Ordinariats widerspricht besonders den klaren Bestimmungen des Bundesgesetzes vom 7. 7. 1948 (BGBl. Nr. 176) über die Fürsorge und den Schutz der Kriegsgräber und Kriegsdenkmäler aus dem zweiten Weltkrieg für Angehörige der Alliierten, Vereinten Nationen und für Opfer des Kampfes um ein freies, demokratisches Österreich und Opfer politischer Verfolgung. Das genannte Gesetz bestimmt ausdrücklich, dass der Eigentümer eines Grundstückes, in welchem solche Gräber liegen, verpflichtet ist, die Gräber dauernd zu belassen, sie zugänglich zu erhalten und alle Vorkehrungen zu dulden, die der würdigen Instandhaltung der Gräber dienen.

Das Vorgehen des Bischöflichen Gurker Ordinariats aber zeigt klar, das es offensichtlich nicht gewillt ist, dem Gesetze nach alle Vorkehrungen zu dulden, die der würdigen Instandhaltung der Gräber — besonders durch Errichtung eines Grabdenkmals, dienen und muss es daher als gesetzwidrig angesehen werden. **Insbesonders die ungerechte Forderung nach Entfernung der Bezeichnung der Zugehörigkeit zur Sowjetunion bzw. zu Jugoslawien steht im offenen Widerspruch zu den Bestimmungen des genannten Gesetzes und widerspricht darüber hinaus auch allen Grundsätzen der Pietät und der Achtung gegenüber den Toten, besonders gegenüber den gefallenen Feiheitskämpfern.**

Der Verband der Kärntner Partisanen, der in seinen Vereinsstatuten auch die Sorge für die Gräber der gefallenen Freiheitskämpfer einschliesst, hat sich deshalb an das Bischöfliche Gurker Ordinariat mit einer Eingabe gewendet, in welcher er verlangt, dass das Bischöfliche Ordinariat seine ungerechtfertigte Forderung nach Entfernung der Bezeichnung der Zugehörigkeit der gefallenen Partisanen zur Sowjetunion oder zu Jugoslawien vom Grabmal der gefallenen Freiheitskämpfer und Opfer der politischen Verfolgung in Eisenkappel widerruft. In seiner Eingabe betont der Verband der Kärntner Partisanen ausdrücklich, dass es ihm keineswegs um eine politische Aktion geht, doch kann er nicht zu Massnahmen schweigen, die gegen die Grundsätze der Pietät und der Achtung gegenüber den Toten gerichtet sind.

„Wir sind der Meinung — heisst es in der Eingabe — dass die Feindschaft wenigstens vor den Toten haltmachen müsste und dass man wenigstens bei den Toten keine Unterschiede machen dürfte, insbesonders deshalb nicht, weil auch die Kämpfer aus der Sowjetunion und aus Jugoslawien für die Befreiung Österreichs gefallen sind. Gerade deshalb drückt unser Staat in der Präambel des Staatsvertrages den alliierten und assoziierten Mächten seinen Dank aus und deshalb wurde auch das oben erwähnte Gesetz beschlossen."

In der Eingabe wird schliesslich verlangt, dass das Bischöfliche Gurker Ordinariat seine Forderung vom 24. 10. 1960 nach Entfernung der Bezeichnung der Zugehörigkeit der gefallenen Kämpfer aus der Sowjetunion und aus Jugoslawien widerruft und gestattet, dass auch diese gefallenen Kämpfer der alliierten Sowjetunion und Jugoslawien als Mitgliedstaaten der Vereinten Nationen eine geziemende Anerkennung durch die Bezeichnung der Staaten, denen sie angehörten, am Denkmal in Eisenkappel erhalten.

Mit diesbezüglichen Eingaben wandte sich der Verband der Kärntner Partisanen auch an das Bundesministerium für Inneres und an das Amt der Kärntner Landesregierung mit dem Ansuchen, sie möchten als zuständige Behörde im Sinne des Gesetzes über die Fürsorge und den Schutz der Kriegsgräber und Kriegsdenkmäler aus dem zweiten Weltkrieg für Angehörige der Alliierten, Vereinten Nationen und für Opfer des Kampfes um ein freies, demokratisches Österreich und Opfer politischer Verfolgung beim Bischöflichen Gurker Ordinariat intervenieren, damit es seine ungerechtfertigte Forderung widerrufe. Gleichzeitig wurde der Antrag gestellt, das Begehren des Bischöflichen Gurker Ordinariats auf Entfernung der Bezeichnung der Zugehörigkeit der gefallenen Partisanen zur Sowjetunion oder zu Jugoslawien vom Grabmal der gefallenen Freiheitskämpfer und Opfer des Faschismus in Eisenkappel für gesetzwidrig zu erklären und die Anbringung dieser Bezeichnungen am gegenständlichen Denkmal zu genehmigen.

Schliesslich wandte sich der Verband der Kärntner Partisanen mit der Bitte um Unterstützung in dieser Angelegenheit an das Österreichische Schwarze Kreuz, während er die Botschaften der Sowjetunion und der FVR Jugoslawien in Wien auf das diskriminierende Verhalten des Bischöflichen Gurker Ordinariats aufmerksam machte.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 20. 11.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 21. 11.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Po dolinah in planinah naša pesem se glasi — 18.00 J. F. Perkonig — Rok Arih: Ugrabljena strd.

Torek, 22. 11.: 14.00 Glej, ne izgubi svetle smeri . . . (Paberkovanje po lepi slovenski knjigi)

Sreda, 23. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 24. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Hišna imena v okolici graščine Humperk. — Domače pesmi.

Petek, 25. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Mladina poje in igra.

Sobota, 26. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.20 Iz domačih gajev. (Klanče)

Sobota, 19. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 15.30 Koroške mestne slike — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.10 Za delovno ženo — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Janko in Metka", pravljična igra — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Operetna glasba.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beležke iz dnevnika — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 9.45 Borodin: Plesi iz opere „Knez Igor" — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Agrarna politika — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Pozdravljena, Avstrija — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.00 Dobro zabavo — 21.45 Šport — 22.20 Plesna glasba za konec tedna.

Nedelja, 20. november:

I. program: 6.50 Hišni vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Veselo petje, vesela igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Mladina, poslušaj — 18.25 Od melodije do melodije — 19.00 Šport — 20.10 „Deviški strup", kmečka komedija — 21.30 Glasba doni skozi noč — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Šport.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 10.05 Dopoldanski koncert — 13.15 Za avtomobilista — 14.15 Nogometna tekma Avstrija-Madžarska — 16.00 Plesna glasba — 16.30 Popevke — 18.00 Znane melodije v nedeljo popoldne — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.00 Zabavna glasba avstrijskih komponistov — 21.50 Šport — 22.15 Človek je le dvakrat mlad.

Ponedeljek, 21. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 16.00 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov — 18.25 Za Vas? — Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Čitati in razumeti — 20.30 Cirkus vsakdanjosti — 21.00 Nove dunajske pesmi — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih.

Torek, 22. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Domači zdravnik: Naši hormoni — 14.30 Za mladino — 15.45 Lev Tolstoj in evropski duh — 17.10 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Ženska vojna", glasbena veseloigra — 22.10 Pogled v svet.

Sreda, 23. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.00 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov — 18.55 Šport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 20.15 Simfonično delo Mahlerja — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 24. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Zvenečo platno — 8.45 Avstrijci v tujini — 13.10 Mladina igra — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Koroški avtorji — 16.00 Rože v pozni jeseni — 18.00 Kulturne vesti — 18.20 Oddaja Zbornice kmetijskih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 21.00 Zveneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Šport — 22.25 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 20. 11.: 12.00 Kaj mislite vi o tem? — 17.00 Za otroke — 17.35 „Fury", pustolovščine konja — 8.30 Svet mladine — 18.55 Nasveti za kmetijstvo — 20.05 „Jenufa", opera iz moravskega kmečkega življenja.

Ponedeljek, 21. 11.: 19.30 Tudi to je Avstrija — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Visoka šola fotografije — 21.20 Alfred Hitschock kaže.

Torek, 22. 11.: 19.30 Oknar — 20.20 „Kanal", film o poljskih upornikih.

Sreda, 23. 11.: 17.00 Za otroke — 17.30 „Fury", pustolovščine konja — 19.30 Jutrišnji človek — 20.20 „Zapornica", komedija.

Četrtek, 24. 11.: 19.30 Plesni tečaj za zakonce — 20.25 „Družina", film.

Petek, 25. 11.: 19.30 Denar in kapital — 20.20 „Zadeva Tackmann", kriminalni film.

Sobota, 26. 11.: 19.30 V kavarni — 20.20 „Igra o veselem Avguštinu".

II. program: 6.05 Preden odidete — 7.10 Beležke iz dnevnika — 8.10 Z veselo igro — 10.15 Šolska oddaja: Od divje do domače živali — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 14.35 Avstrijska lirika — 15.00 Šolska oddaja: Zidovi padajo — 16.30 Zaljubljene gosli — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Veliki spor, Zahod in evropski Vzhod — 21.55 Šport — 22.15 Zabavni koncert.

Petek, 25. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestrski koncert — 14.45 Komorna glasba — 15.45 Novosti na knjižnem trgu — 17.10 Od mesta do mesta — 18.15 Prosti čas je dragocen — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Nova finska lirika.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.10 Beležke iz dnevnika — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.40 Šolska oddaja: Kakšne možnosti nudijo kovinskopredelovalni poklici — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Teden zabavne glasbe avstrijskih komponistov: Podelitev nagrad — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 „Kakor prvega dne", slušna igra — 21.40 Gledališče v Avstriji — 21.55 Šport.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00

Sobota, 19. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 10.15 Odmevi z baletnega odra — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Pionirski tednik — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Z naših hribov in dolin — 13.50 Iz Wagnerjevih oper — 14.20 Šport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 17.15 Po kinu se dobimo — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Koroške narodne pesmi — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 20. november:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Vojaška godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Francoske, belgijske in švedske pesmi za mladino — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.45 Spoznavamo svet in domovino — 11.45 Pevec Dušan Jakšič — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.10 Slovenske narodne pesmi — 17.30 Radijska igra — 18.46 Zadovoljni Kranjci s pevci — 20.05 Izberite melodijo tedna — 20.50 Godala v ritmu — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 21. november:

5.00 Dobro jutro — 8.40 Popevke na tekočem traku — 9.20 Od arije do arije — 10.15 Plesni zvoki velikih mest — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Za otroke — 12.00 Narodni pevci ob spremljavi harmonike — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Pozdravi in čestitke delovnih ljudi — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: Radio Priština — 14.35 Voščila — 15.40 Po Vzhodni Nemčiji — 16.00 Operni koncert — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Športni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturni globus — 21.10 Koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 22. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Operne melodije — 8.55 Radijska šola — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.40 Radi jih poslušate — 12.00 Trio Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Mladi slovenski operni pevci pojo priljubljene arije — 14.05 Radijska šola — 14.35 Iz filmov in glasbenih revij — 15.40 Iz domače književnosti — 16.00 Lepe melodije — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Novi izobraževalni obzornik — 20.30 Radijska igra — 21.45 Veliki zabavni orkestri — 22.15 Komorni večeri pri Mozartu — 23.05 Po svetu jazza.

Sreda, 23. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Mladi talenti — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Iz italijanskih oper — 11.00 Od plesišča do plesišča — 11.30 Za cicibane — 12.00 Dobri znanci iz Celja — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Pozdravi in čestitke pred praznikom republike — 13.30 Iz zakladnice melodij Chopina — 14.05 Radijska šola — 14.41 Hrvatske pesmi — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Pozdrav z gora — 20.25 „Elektra", opera Richarda Straussa.

Četrtek, 24. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Ženski zbor Slovenske filharmonije — 8.55 Radijska šola — 10.15 Operetna glasba — 11.19 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Operni odlomki — 13.30 Čestitke in pozdravi za Dan republike — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Zabavni zbori — 17.15 Turizem in melodije — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Večer umetniške besede: Stane Sever — 21.35 Čajkovski: Serenada za godala.

Petek, 25. november:

5.00 Dobro jutro — 8.30 Popevke za dobro voljo — 9.20 Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič" — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Sopranistka Ondina Otta-Klasinc — 11.00 Malo znani operni prizori — 11.30 Človek in zdravje — 11.40 Ritmi Latinske Amerike — 12.00 Poje Ljubljanski oktet — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Čestitke in pozdravi za Dan republike — 14.05 Radijska šola — 14.35 Lepe melodije — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Glasbeno popoldne — 17.25 Čestitke delovnih kolektivov — 18.15 Dunajski valčki — 18.30 Pevski zbor „Lira" v Kamniku — 20.00 Zabavni orkester radia Beograd — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Z violino skozi čas — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Mladim plesalcem.

Jabolka, hruške, jagodičevje
drevesnica M. POLCER
p. Št. Vid — St. Veit i. J.